

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Resultatrapport for finansinstitusjoner

1. -3. kvartal 2013

Dato:
18.11.2013

Innhold

INNHold	3
1 HOVEDINNTRYKK	4
2 MAKROØKONOMISK BAKGRUNN	6
3 NORDISKE FINANSKONSERN	10
4 KREDITTINSTITUSJONER	12
BANKER	12
NÆRMERE OM OMF-FORETAKENE	17
LIKVIDITET	18
SOLIDITET	20
ØVRIGE KREDITTFORETAK	23
FINANSIERINGSSKAPER	24
5 FORSIKRING	28
LIVSFORSIKRINGSSKAPER	28
SKADEFORSIKRINGSSKAPER	33
6 RESULTAT OG BALANSE FOR HVER BRANSJE	37
7 TABELLER FOR GRUPPER OG ENKELTINSTITUSJONER	42

Redaksjonen ble avsluttet 18. november 2013. Alle tall er foreløpige, og det tas forbehold om endringer.

1 Hovedinntrykk

Aktivitetsnivået i Norge er fortsatt høyt, selv om veksten har avtatt noe gjennom 2013. Etter kraftig vekst i det private forbruket i første kvartal, avtok veksten noe i andre kvartal. Husholdningenes sparing har økt. Samtidig økte næringsinvesteringene i Fastlands-Norge i andre kvartal etter et betydelig fall i første kvartal. Veksten forventes å bli moderat de nærmeste kvartalene, og NHOs bedriftsbarometer viser at markedssituasjonen i bedriftene nå vurderes som den svakeste siden 2010. Arbeidsmarkedet viser noen tegn til svekkelse. Arbeidsledigheten er fortsatt lav, men har økt noe siden årsskiftet, til 3,5 prosent per tredje kvartal. Det siste året har veksten i boligprisene avtatt betydelig, fra 9 prosent årlig vekst i første kvartal, til en årsvekst på -2,5 prosent i tredje kvartal. Husholdningenes 12-måneders gjeldsvekst har siden mars 2011 ligget på rundt 7 prosent.

Aksjemarkedet internasjonalt har økt kraftig i 2013, noe som i hovedsak kan forklares med et forventet bedret makrobilde i USA og i euroområdet. I Norge påvirkes utviklingen også av særnorske forhold. Oljeprisfall og utsikter til lavere økonomisk vekst i Norge bidrar til at utviklingen på Oslo Børs har vært noe svakere enn internasjonale aksjekurser. Siden nyttår har børsene steget med 20 prosent i USA, 16 prosent i euroområdet og 13 prosent i Norge. De lange statsrentene har steget kraftig i både USA, Tyskland og Norge i 2013, med hhv. 0,9, 0,5 og 0,8 prosentpoeng fra årsskiftet til september. Dette skyldes bl.a. forventninger om nedtrapping av kvantitative lettelser i USA. Signaler i september om at Federal Reserve vil fortsette månedlige kjøp av obligasjoner har imidlertid dempet renteoppgangen noe. I Spania og Italia er de lange statsrentene redusert. De korte statsrentene har i liten grad endret seg siden nyttår, og risikopåslaget mellom korte statsrenter og 3-måneders interbankrente har vært stabil i både USA og euroområdet, mens den har variert noe i Norge.

Bankene oppnådde et resultat før skatt på 32,3 mrd. kroner etter tre kvartaler, noe som var 15 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Hovedårsaken til resultatforbedringen var en markert økning i netto renteinntekter, som følge av bedrede utlånsmarginer. Som andel av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) økte nettorenten fra 1,46 til 1,54 prosent. Dersom det tas hensyn til at bankene i år må betale avgift til Bankenes sikringsfond, mens de var fritatt for innbetaling i 2012, ville netto renteinntekter økt til 1,58 prosent av GFK. Økning i inntekter fra finansielle eiendeler bidro også til resultatforbedringen. Bankenes driftskostnader steg betraktelig mindre enn driftsinntekter, særlig var veksten i lønnskostnader moderat. Samlet førte dette til at forholdet mellom kostnader og inntekter (eksklusiv kursgevinster) ble bedret med i overkant av 2 prosentpoeng, til 51 prosent. Tap på utlån økte med 22 prosent fra samme periode i 2012. I forhold til utlånsvolumet var tapsnivået fremdeles lavt, med 0,22 prosent. Nivået på misligholdte engasjementer økte svakt, til 1,7 prosent av utlån. Den betydelige resultatforbedringen førte, på tross av økt egenkapital i bankene, til en bedring i egenkapitalavkastningen til 12 prosent. Ren kjernekapitaldekning for bankene samlet ble styrket med 1 prosentpoeng fra ett år tilbake, til 11,1 prosent.

Årsveksten i samlede brutto utlån til kunder (inkludert utlån overført til OMF-foretak) var 3,9 prosent ved utgangen av september, og har kun vist marginale endringer siden inngangen til 2013. Bankenes utlånsvekst til personkunder har ligget stabilt over 8 prosent de siste tre årene, men sank til 7,6 prosent ved utgangen av

september. Utlån til innenlandske bedriftskunder var nær uendret i siste kvartal, og viste også tilnærmet nullvekst siste år. Som følge av betydelig reduksjon i utlån til utenlandske bedriftskunder sank samlede bedriftsutlån med 3 prosent siste år. Innskudd fra kunder vokste med 7,6 prosent siste år, og førte til at innskuddsdekningen (inkludert utlån overført til OMF-foretak) steg med 2 prosentpoeng til 59 prosent. Gjennom store deler av 2013 har forholdene i de internasjonale kapitalmarkedene vært gode, og risikopåslagene har falt ytterligere gjennom tredje kvartal. Norske banker har hatt god tilgang på både kortsiktig og langsiktig markedsfinansiering, både internasjonalt og i det norske markedet.

Finansieringsselskapene, som i hovedsak driver virksomhet innenfor leasing og bil- og forbruksfinansiering, oppnådde et samlet resultat før skatt på 2 mrd. kroner etter tre kvartaler, en økning på 25 prosent fra tilsvarende periode i 2012. Resultatforbedringen skyldtes i hovedsak økt nettorente. Utlånstapene sank noe, til 0,5 prosent av utlån, samtidig som omfanget av misligholdte lån også ble redusert. Egenkapitalavkastningen steg 1,3 prosentpoeng, til 16 prosent. Årsveksten i utlån til forbruksfinansiering økte ytterligere i tredje kvartal, og var 8,8 prosent ved utgangen av perioden. Tapene på forbruksfinansiering ble redusert sammenliknet med 2012, til 1,2 prosent av utlån.

Resultat før skatt i **livsforsikringsselskapene** ble 4,4 mrd. kroner, mot 3,9 mrd. kroner i de tre første kvartalene i fjor. Kollektivporteføljen, som omfatter produkter med årlig garantert minsteavkastning for kundene, oppnådde en bokført kapitalavkastning på 3,1 prosent (ikke annualisert), mot 3,4 prosent i samme periode i fjor. Verdijustert kapitalavkastning, som inkluderer urealiserte verdiendringer, ble også redusert, fra 4,9 til 4,1 prosent. Livsforsikringsselskapene har foretatt foreløpige avsetninger for økt levealder på til sammen om lag 4 mrd. kroner så langt i 2013. Kursreguleringsfondet økte med 8,3 mrd. kroner i de tre første kvartalene. Sammen med selskapenes resultat bidro dette til en styrking av bufferkapitalen med 17 mrd. kroner til 71 mrd. kroner. Dette tilsvarte 9 prosent av forsikringsforpliktelsene i kollektivporteføljen. Stresstester selskapene utarbeider basert på gjeldende regelverk, viser at beregnet tap i stress-scenariet utgjorde 63 prosent av tilgjengelig bufferkapital, mot 78 prosent ved årsskiftet. Stresstester som måler risikoen i selskapene etter Solvens II, viser imidlertid en samlet bufferkapitalutnyttelse på 116 prosent, og flere selskaper vil ha store utfordringer med å møte kapitalkravene i det nye regelverket.

Skadeforsikringsselskapene (uten captives) hadde et resultat før skatt på til sammen 5 mrd. kroner i første til tredje kvartal, mot 5,4 mrd. kroner i samme periode i fjor. Nedgangen skyldes i hovedsak reduserte finansinntekter, mens resultatet fra forsikringsdriften (teknisk resultat) viste noe bedring. Høyere vekst i premieinntekter enn i skadeutbetalinger bidro til bedret skadeprosent. Combined ratio ble dermed redusert med 1,6 prosentpoeng til 88 prosent sammenliknet med de tre første kvartalene i 2012. Bufferkapitalen økte med nær 2 mrd. kroner siste år til 22,8 mrd. kroner. Bufferkapitalutnyttelsen i stresstest II, som er basert på gjeldende regelverk, utgjorde 46 prosent av tilgjengelig bufferkapital for skadeselskapene ved utgangen av tredje kvartal, mot 44 prosent ett år tidligere.

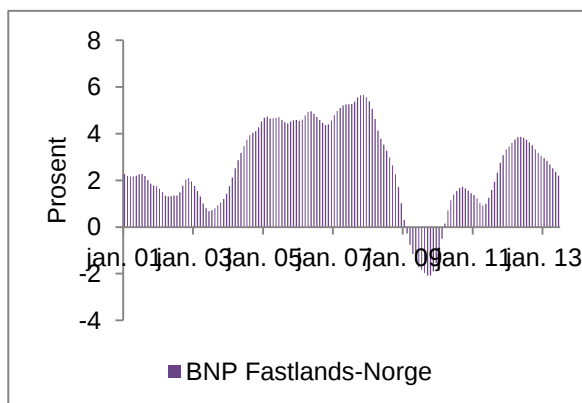
2 Makroøkonomisk bakgrunn

Norsk økonomi

Aktivitetsnivået i norsk økonomi er fortsatt høyt, men veksten har falt gjennom de siste tre kvartalene, se figur 2.1. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at fra tredje kvartal 2012 til andre kvartal 2013 har BNP Fastlands-Norge økt med 1,2 prosent, regnet som årlig rate. Det private forbruket utviklet seg svakt i andre kvartal, etter kraftig vekst kvartalet før. Ulike tillitsindikatorer antyder at husholdningene er blitt noe mindre optimistiske til utviklingen i norsk økonomi, og husholdningenes sparing har økt ytterligere. Etter stort fall i næringsinvesteringene i Fastlands-Norge i første kvartal, var det en vesentlig oppgang i andre kvartal. Økningen er likevel betydelig lavere enn ved tidligere konjunkturoppganger. Investeringene i petroleumsnæringen fortsatte å vokse kraftig i andre kvartal. Bedriftene i Norges Banks regionale nettverk meldte om moderat vekst i produksjonen i tredje kvartal, og veksten var svakere enn bedriftene så for seg i mai. Dette understøttes av NHOs bedriftsbarometer der markedssituasjonen hos bedriftene nå vurderes som den svakeste siden høsten 2010. Norges Bank anslår veksten i BNP Fastlands-Norge til 0,5 prosent de nærmeste kvartalene. For 2013 ventes veksten å bli 1,75 prosent, mens anslaget fra Finansdepartementet er 2,6 prosent.

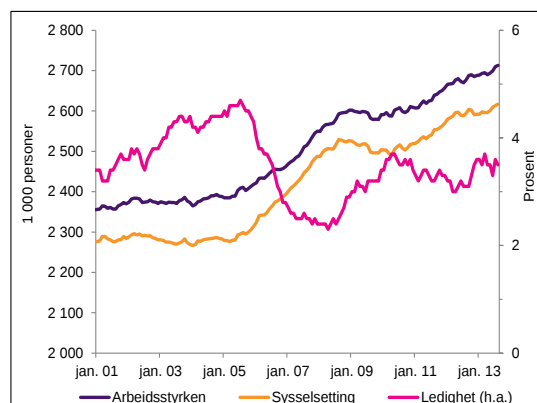
Arbeidsmarkedet viser noen tegn til svekkelse. Sysselsettingen, som steg vesentlig i 2011 og inn i 2012, har vist mer moderat økning så langt i år, se figur 2.2. Arbeidsledigheten målt i AKU har økt noe fra slutten av 2012, og var i tredje kvartal 3,5 prosent. Den registrerte arbeidsledigheten var i oktober 2,5 prosent.

Figur 2.1 BNP for Fastlands-Norge. Tolvmånedersvekst glattet ved glidende gjennomsnitt for 2 kvartaler

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Figur 2.2 Arbeidsstyrke, sysselsetting og arbeidsledighet

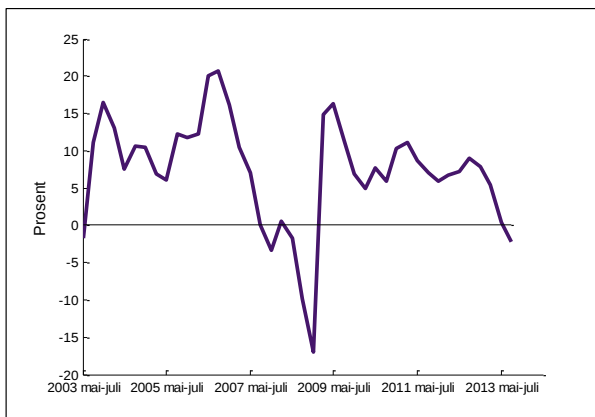
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det siste halvåret har veksten i boligprisene avtatt markant, se figur 2.3. Kvartalsveksten i boligprisene målt i årlig rate gikk fra 9 prosent i årets første kvartal til 2 prosent i andre kvartal. I tredje kvartal sank prisene med rundt 2,5 prosent målt i årlig rate. Prisfallet fortsatte i oktober med en sesongjustert (ikke annualisert) nedgang på 0,8 prosent fra september. Tolvmånedersveksten i oktober var 1,3 prosent. Utviklingen de siste månedene tyder på at boligprisene flater ut, men det er for tidlig å fastslå et markert omslag i boligmarkedet.

Leieprisene på kontorlokaler i de største byene har holdt seg stabilt eller steget de siste kvartalene. Kjøps- og salgsaktiviteten i næringseiendomsmarkedet har avtatt det siste året, og ifølge UNION Næringsmegling er det særlig kontoreiendommer med trygge beliggenheter eller lange leiekontrakter som omsettes.

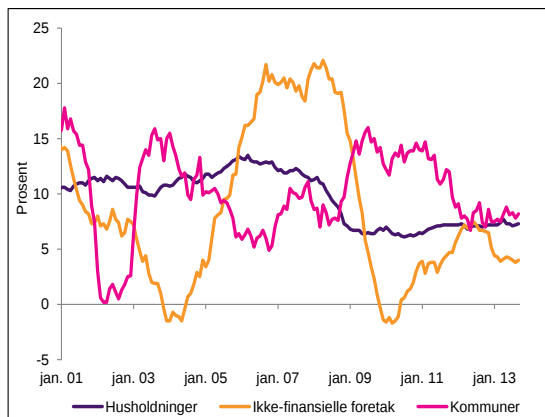
Den samlede kredittveksten (K3) avtok gjennom 2013, men er fortsatt høyere enn veksten i fastlandsøkonomien. Etter å ha avtatt betydelig mot slutten av 2012, har foretakssektorens innenlandske gjeldsvekst så langt i år ligget rundt 4 prosent, se figur 2.4. Det har imidlertid vært en betydelig økning i utenlandsk opplåning til fastlandsforetakene. Husholdningenes gjeldsvekst har siden mars 2011 vært rundt 7 prosent på tolv månedersbasis, mens kommunenes gjeldsvekst har vært litt høyere.

Figur 2.3 Bruktboligpriser. Sesongjustert 3-måneders vekst fra foregående 3-måneders periode. Årlig rate

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Figur 2.4 Innenlandsk kredittvekst

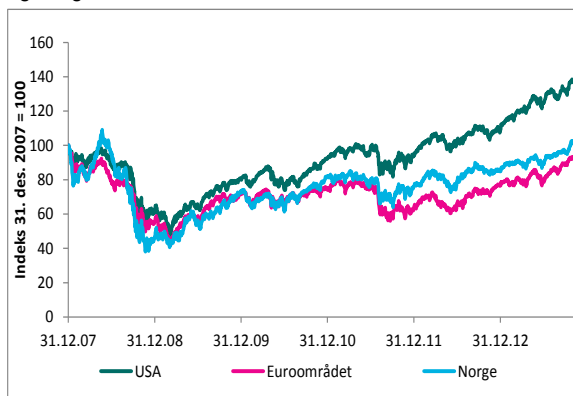

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Aksje- og rentemarkeder

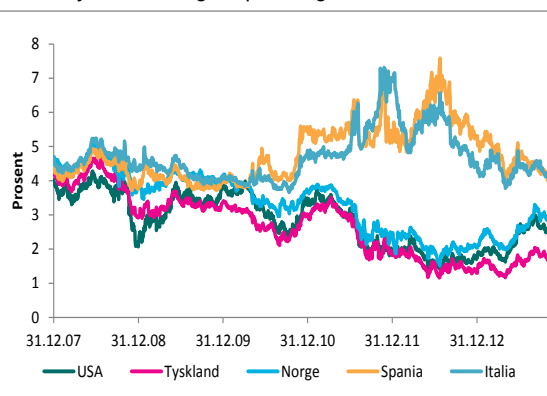
Aksjemarkedene internasjonalt har siden årsskiftet steget betydelig, se figur 2.5. Den moderate bedringen i makrobildet blant annet for USA og euroområdet kan delvis forklare oppgangen i aksjemarkedene. Imidlertid framstår markedsutviklingen fortsatt som sterk sett opp mot fundamentale forhold.

Figur 2.5 Aksjeavkastning USA, Euroområdet og Norge.

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Figur 2.6 Rente på 10-årige statsobligasjoner i USA, Tyskland, Norge, Spania og Italia

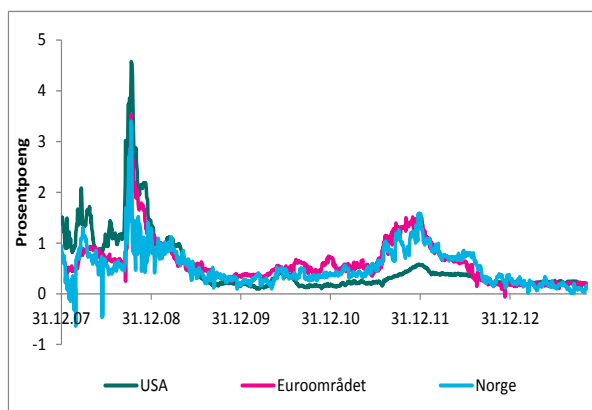

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Utviklingen i Hovedindeksen på Oslo Børs følger i store trekk aksjekursutviklingen internasjonalt, men påvirkes også av særnorske forhold. Den noe svakere utviklingen på Oslo Børs hittil i år henger trolig sammen med nedgangen i oljeprisen siden årsskiftet og tegn til svakere økonomisk vekst i Norge.

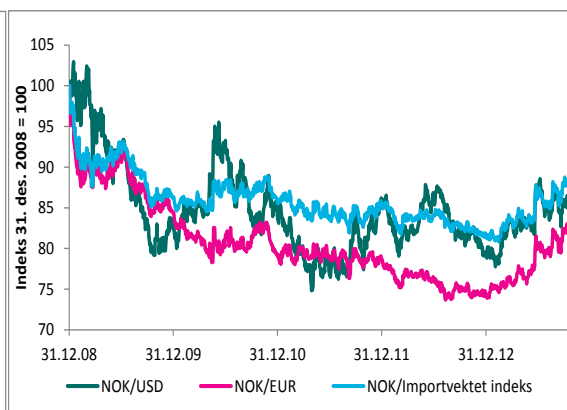
De lange statsrentene i USA, Tyskland og Norge steg med mellom 90 og 140 basispunkter fra mai til begynnelsen av september, se figur 2.6. Denne oppgangen kan ses i sammenheng med en økende forventning blant markedsaktørene om iverksettelse av nedtrapping av Federal Reserves kvantitative lettelse. Signaler fra FED i september om at de månedlige kjøpene av obligasjoner vil fortsette, bidro til å reversere noe av renteoppgangen. Todelingen av det europeiske rentemarkedet fortsetter, men noe mer dempet. Markedsaktørenes uro knyttet til gjeldskrisen i euroområdet avtok markant etter at Den europeiske sentralbanken i august 2012 la fram et program for direkte kjøp av statsobligasjoner (OMT) som ledd i de pengepolitiske operasjonene.

Figur 2.7 Spread mellom 3-månders interbankrente og rente på 3-måneders statssertifikater

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Figur 2.8 Utviklingen i den norske kronekursen

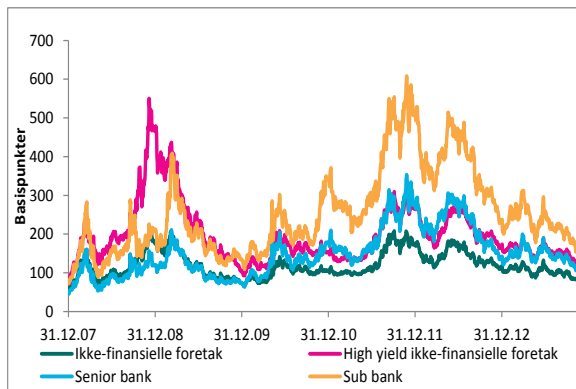

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Rentene på korte statspapirer holder seg fortsatt på historisk lave nivåer, se figur 2.7. Spreaden mellom interbankrenter og korte statsrenter har hittil i 2013 vært relativt stabil i både USA og euroområdet. I Norge har spreaden variert noe. Dette skyldes hovedsakelig bevegelser i rentenivået på norske statssertifikater.

Fra årsskiftet til oktober svekket den norske kronen seg mot de fleste nøkkelvalutaer, og holdt seg deretter tilnærmet stabil. Nedgangen i oljeprisen i denne perioden kan være en forklaring på denne kronesvekkelsen. Kronen svekket seg relativt mye etter offentliggjøringen av svake BNP-tall i august, se figur 2.8. I tillegg er lav likviditet i kronemarkedet også en mulig årsak. Forventninger om nedtrapping av Feds kvantitative lettelse kan ha bidratt til redusert netto etterspørsel etter amerikanske verdipapirer og svekkelse av den amerikanske dollaren.

Figur 2.9 CDS (EU), bank og ikke-finansielle foretak

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Tabell 2.1 Utviklingen i verdipapirmarkeder hittil i 2013

	Nivå			Endring	
	31.12.12	30.09.13	08.11.13	31.12.12 - 30.09.13	31.12.12 - 08.11.13
Aksjer (MSCI)					
USA				20,2	26,5
Euroområdet				15,5	21,3
Norge				12,6	20,5
10-årige statsobligasjoner					
USA	1,76	2,62	2,75	0,86	0,99
Tyskland	1,31	1,78	1,76	0,48	0,46
Norge	2,04	2,82	2,86	0,78	0,82
Spania	5,31	4,31	4,12	-1,00	-1,19
Italia	4,53	4,57	4,15	0,04	-0,38
3-mnd. statssertifikater					
USA	0,05	0,01	0,06	-0,04	0,02
Euroområdet	0,00	0,02	0,03	0,02	0,03
Norge	1,52	1,58	1,52	0,06	0,00
Valuta					
NOK/USD	5,5659	6,0081	6,0870	7,9	9,4
NOK/EUR	7,3375	8,1140	8,1755	10,6	11,4
NOK/Importvektet indeks	84,95	92,08	92,92	8,4	9,4

Endring i prosent (aksjer og valuta) og prosentpoeng (renter).

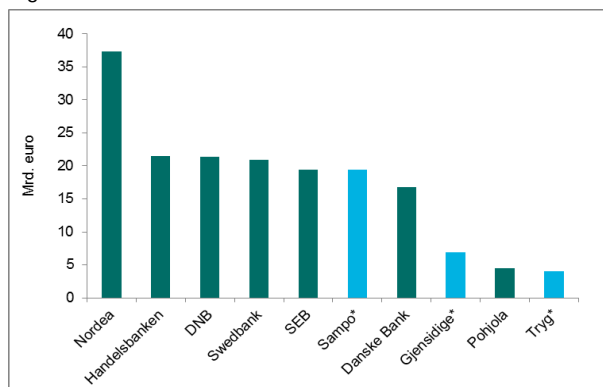
Kilde: Thomson Reuters Datastream

Prisene på CDS-kontrakter på obligasjonslån utstedt av banker og ikke-finansielle foretak i euroområdet, med unntak av CDS-priser på senior bankobligasjoner, trakk ned gjennom de første tre kvartalene i 2013. Fra årsskiftet til begynnelsen av november har imidlertid CDS-prisene på obligasjonslån utstedt av banker og ikke-finansielle foretak i euroområdet i gjennomsnitt trukket ned med mellom 34 og 81 punkter. Fortsatt synes markedsaktørene, med utgangspunkt i prisingen av CDS-kontrakter, å vurdere senior bankobligasjoner som mer risikable enn obligasjoner utstedt av ikke-finansielle foretak med høy kredittverdighet, selv om differansen mellom CDS-prisene på de ulike typene obligasjonslån er redusert siden årsskiftet, se figur 2.9.

3 Nordiske finanskonsern

Nordea var det største finanskonsernet i Norden ved utgangen av tredje kvartal 2013 med en forvaltningskapital på 5 078 mrd. norske kroner. Markedsverdien ble vurdert til 37,4 mrd. euro. DNB er det tredje største konsernet med en forvaltningskapital på 2 436 mrd. kroner. Etter markedsverdi er DNB vurdert til 21,3 mrd. euro. Sju av de ti største finanskonsernene i Norden er bankdominerte og sju av de åtte største har virksomhet i Norge.

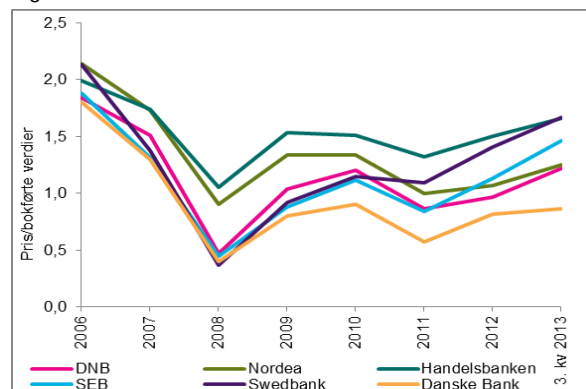
Figur 3.1: Markedsverdi nordiske finanskonsern

Kilde: JP Morgan, 5. november 2013

*Sampo, Gjensidige og Tryg er forsikringsdominert

Figur 3.2: Pris/bokført verdi

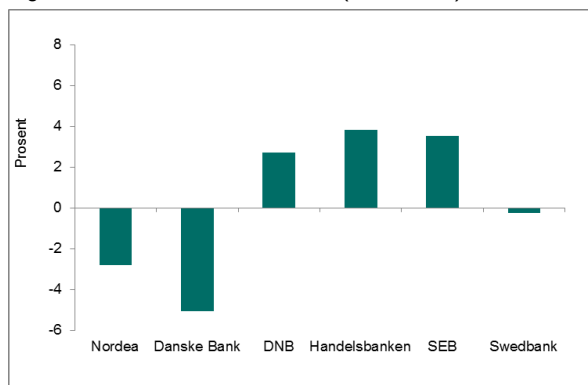

Kilde: JP Morgan, 5. november 2013

Børsenes verdsettelse av nordiske bankaksjer i forhold til bokførte verdier (P/B) viser at Swedbank og Handelsbanken ligger høyest. Danske Bank er fortsatt lavest verdsatt, og ligger marginalt over verdsettelsen ved årsskiftet. Vurderes børskurs i forhold til løpende inntjening (P/E) er DNB lavest verdsatt med en børskurs på 10,5 ganger inntjeningen, mot et gjennomsnitt for de nordiske storbankene på 12,2.

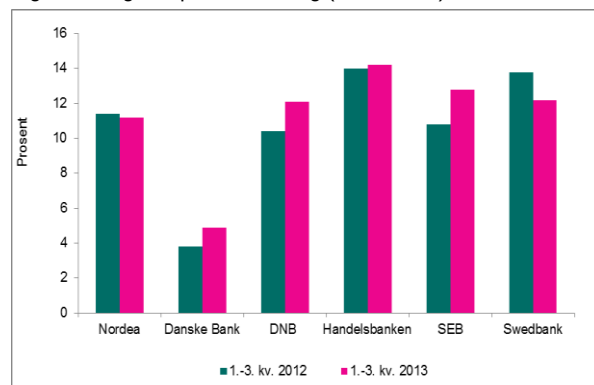
Tre av de seks største nordiske konsernene har hatt vekst i utlån til kunder siste tolv måneder. Danske Bank og Nordea har redusert utlånene det siste året.

Figur 3.3: Utlånsvekst 12 måneder (lokal valuta)

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 3.4: Egenkapitalavkastning (annualisert)

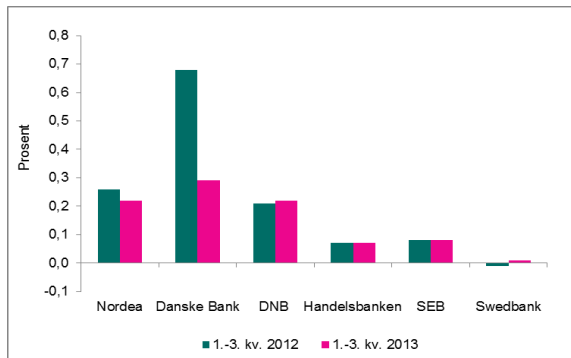
Kilde: Kvartalsrapporter

Danske Bank, SEB, Handelsbanken og DNB hadde en bedring i resultat før skatt sammenlignet med tilsvarende periode i fjor, noe som bidro til høyere egenkapitalavkastning. For Swedbank og Nordea var det også en resultatforbedring, men en nedgang i egenkapitalavkastning som følge av større økning i egenkapitalen.

Utlånstapene for alle konsernene lå på et lavt nivå etter tre kvartaler, spesielt for de svenske bankene. Danske Bank hadde forholdsvis store utlånstap i fjor, men har redusert tapsnedskrivningene hittil i 2013.

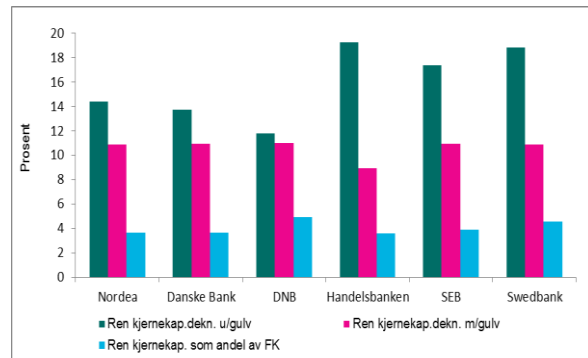
DNB hadde den høyeste rene kjernekapitaldekningen (med Basel I-gulv) med 11,0 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2013. Differansen mellom ren kjernekapitaldekning med og uten gulv varierte fra 0,8 til 10,4 prosentpoeng i de nordiske konsernene, og effekten var størst for de svenske konsernene. Med 11,8 prosent hadde DNB lavest ren kjernekapitaldekning uten gulv.

Figur 3.5: Tap på utlån i prosent av utlån (annualisert)

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 3.6: Soliditet per 30.09.2013

Kilde: Kvartalsrapporter

4 Kredittinstitusjoner

Banker

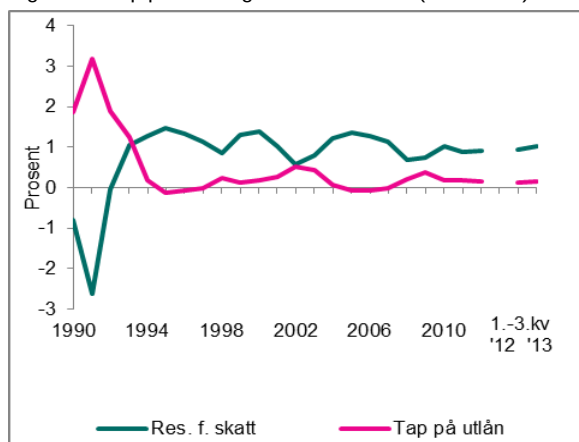
- Sterk vekst i netto renteinntekter
- Fortsatt høy utlånsvekst til privatkunder, tilnærmet nullvekst til norske bedrifter
- Gunstig utvikling i penge- og kapitalmarkedene, stabile risikopåslag på obligasjoner
- Ren kjernekapitaldekning er styrket sammenlignet med ett år tidligere

Kapittelet tar for seg utviklingen i samtlige norske banker. For banker som er finanskonsern, benyttes regnskapstall for bankkonsernet, for øvrige banker benyttes morbanktall. Når resultatposter sees i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK), eller utlån, er prosentsatsene annualisert. Det vises utvikling for tre grupper av banker: de seks største bankene (utgjør 76 prosent av norske bankers forvaltningskapital), mellomstore banker (22 banker med mer enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, utgjør 16 prosent av norske banker) og mindre banker (98 banker med mindre enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, med en samlet markedsandel på 7 prosent).

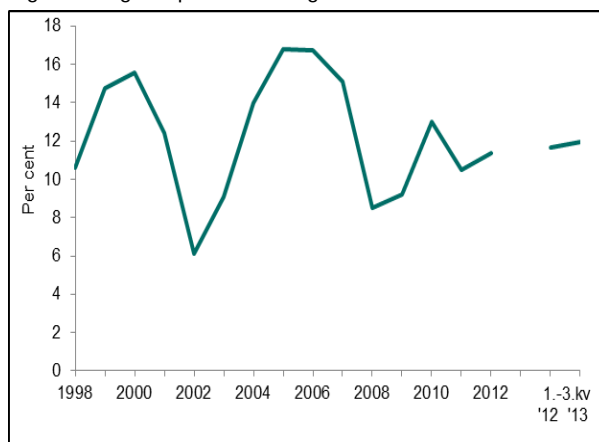
Resultat

Bankenes resultat før skatt var 15 prosent høyere etter tre kvartaler i år enn i samme periode i 2012. Som følge av et høyere nivå på bankenes egenkapital førte dette likevel kun til en svak økning i egenkapitalavkastningen, til 12 prosent. Resultatet i tredje kvartal isolert var 23 prosent bedre enn i tredje kvartal året før. Den sterke inntektsveksten fra 2012 til 2013 skriver seg i stor grad fra økte netto renteinntekter, som følge av bedre marginer på utlån.

Figur 4.1: Tap på utlån og resultat før skatt (% av GFK)

Figur 4.2: Egenkapitalavkastning

Bankenes driftskostnader etter tre kvartaler steg med 6 prosent sammenlignet med ett år tidligere, hvor lønnskostnader kun økte med 4 prosent. Utlånstapene var noe høyere enn ett år tidligere, men lå fremdeles på et moderat nivå i forhold til utlånsvolumet.

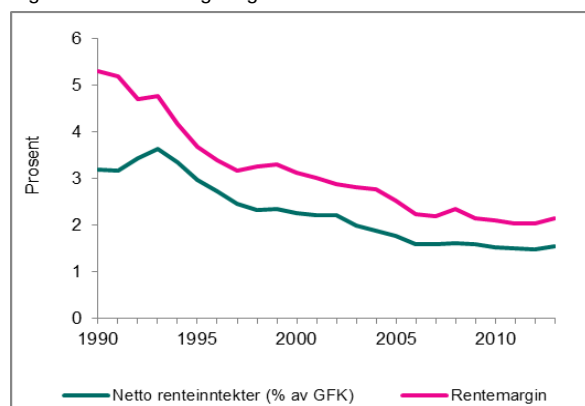
Tabell 4.1: Resultat for samtlige norske banker

	1.-3.kv.13		1.-3.kv.12		3.kv.13		3.kv.12	
	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK
Netto renteinntekter	48 850	1,54	44 428	1,46	17 388	1,63	15 059	1,46
Andre inntekter	21 925	0,69	19 421	0,64	7 549	0,71	6 819	0,66
herav verdiendr. finansielle instrumenter	4 650	0,15	4 057	0,13	1 582	0,15	1 648	0,16
Driftskostnader	33 494	1,06	31 666	1,04	10 973	1,03	10 571	1,03
herav lønn og personalkostnader	17 384	0,55	16 761	0,55	5 762	0,54	5 684	0,55
Resultat før tap på utlån	37 282	1,18	32 182	1,06	13 964	1,31	11 308	1,10
Bokførte tap på utlån	4 934	0,16	4 033	0,13	1 571	0,15	1 254	0,12
Gev/tap ikke-fin.ei / langsiktige verdip.	-66	0,00	14	0,00	-12	0,00	42	0,00
Resultat før skatt	32 282	1,02	28 164	0,93	12 380	1,16	10 096	0,98
Skattekostnad	8 407	0,27	7 434	0,24	3 058	0,29	2 699	0,26
Resultat etter skatt	23 875	0,75	20 730	0,68	9 323	0,88	7 396	0,71
Egenkapitalavkastning (%)	12,0		11,7		14,0		12,5	

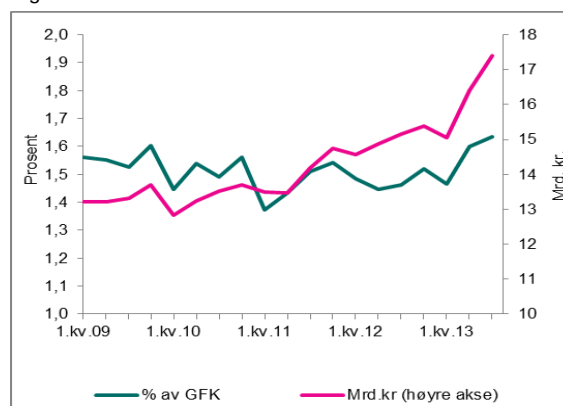
Bankenes resultat ble belastet med 1,1 mrd. kroner i sikringsfondavgift etter tre kvartaler, mens bankene i 2012 var fritatt for innbetaling av avgift. Fra og med inneværende år skal bankene betale inn avgift til sikringsfondet uavhengig av nivået på kapital i fondet. Sikringsfondsavgiften føres som rentekostnad i bankenes regnskaper. Bankenes netto renteinntekter var likevel 10 prosent høyere enn ett år tilbake. Økningen i netto renteinntekter ville vært 3 prosentpoeng høyere uten sikringsfondseffekten. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital økte nettorenten med 8 basispunkter, til 1,54 prosent. Uten innbetaling av avgift til sikringsfondet ville økningen vært 4 basispunkter høyere.

I mars i år økte en rekke banker renten på boliglån. Som følge av seks ukers varslingsfrist for renteheving på eksisterende lån, påvirket økningen kun i svært liten grad gjennomsnittlig utlånsrente for bankenes porteføljer, og renteinntekter, ved utgangen av første kvartal. I andre kvartal fikk derimot renteøkningene effekt på bankenes totale boliglånsporteføljer. Full inntektseffekt av renteøkningen fikk bankene først i tredje kvartal, se figur 4.4 for utviklingen i kvartalsvis nettorente i de siste fem årene.

Figur 4.3: Rentemargin og nettorente

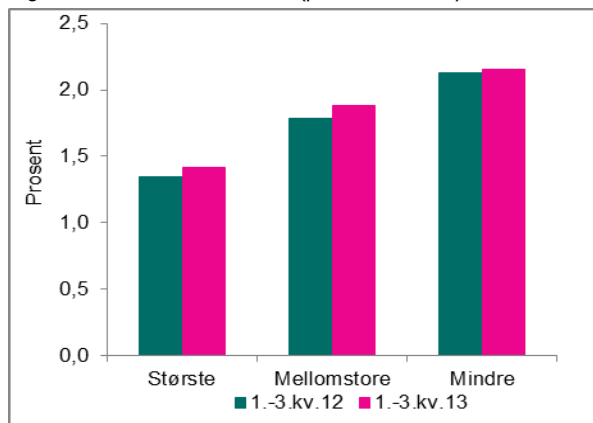
Figur 4.4: Kvartalsvis nettorente

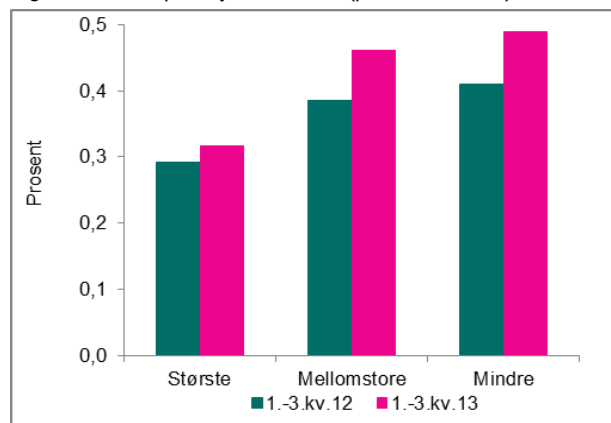
Andre inntekter, eksklusiv kursgevinster på finansielle instrumenter, var 12 prosent høyere enn ett år tidligere. Netto provisjonsinntekter viste spesielt god utvikling, med en økning på 17 prosent. Økningen i nettoprovisjoner var særlig stor for gruppene av de mellomstore og mindre bankene, med 28 prosent for

begge grupper. En viktig forklaring til denne høye veksten var høyere mottatte provisjoner fra deleide OMF-foretak (kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett). Disse inntektene ville kommet som netto renteinntekter dersom de overførte lånene fremdeles hadde stått på bankenes egne balanser. Netto verdiendringer på finansielle instrumenter var 15 prosent høyere enn ett år tidligere.

Figur 4.5: Netto renteinntekter (prosent av GFK)

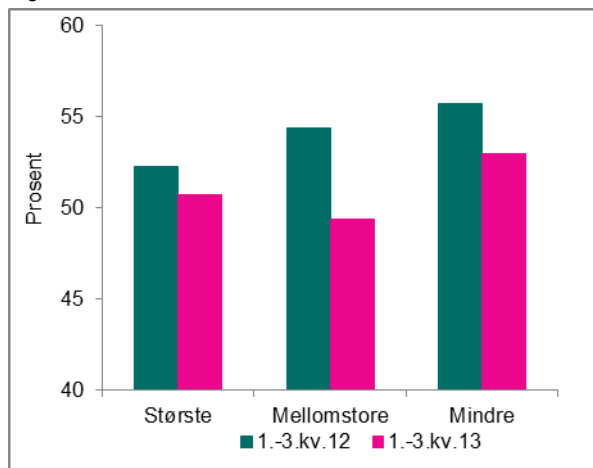

Figur 4.6: Netto provisjonsinntekter (prosent av GFK)

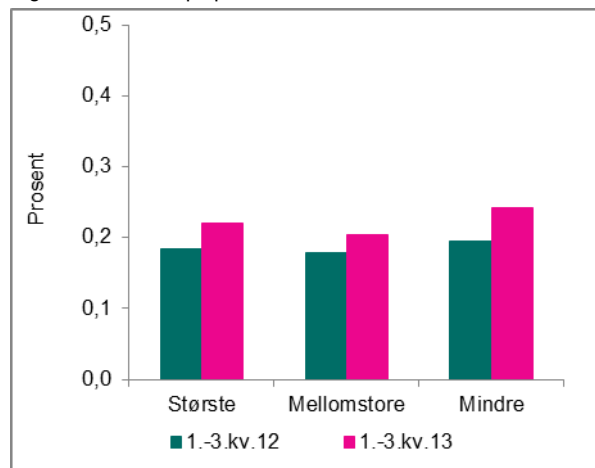
Totalt driftskostnader var 6 prosent høyere enn året før. Kostnader til lønn, pensjoner mv. økte med 4 prosent, mens administrasjonskostnader økte med 5 prosent. Som følge av den sterke veksten i inntekter gikk bankenes samlede kostnad/inntektsforhold ned fra 53,0 prosent til 50,7 prosent.

Figur 4.7: Kostnad-/inntektsforhold

Ekskl. verdiendringer på finansielle instrumenter

Figur 4.8: Utlånstap i prosent av utlån

Særlig gruppen av de mellomstore bankene så en markert forbedring av kostnadsnivået siste år, med en nedgang i kostnad/inntektsforholdet på 5 prosentpoeng, til 49,4 prosent.

Bankenes tap på utlån var 22 prosent høyere enn ett år tidligere. Tapene tilsvarte likevel kun 0,22 prosent av utlånsvolumet, mot 0,16 prosent ett år tidligere. Tapene i tredje kvartal isolert var 9 prosent lavere enn i andre kvartal. De tre gruppene av banker hadde tilnærmet likt tapsnivå så langt i år.

Balanse

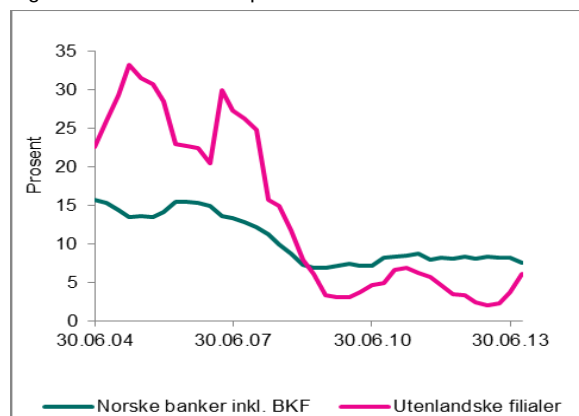
Bankene hadde en vekst i utlån til kunder på 3,2 prosent siste år, noe som var et halvt prosentpoeng høyere enn ett kvartal tidligere. Inkluderes de gruppeeide OMF-foretakene var veksten 3,9 prosent. Utlånsveksten var særlig lav for gruppen av de største bankene, som hadde en samlet vekst (inkludert OMF-foretak) på 1,8 prosent. Gruppen av de minste bankene hadde høyest utlånsvekst, med 9,8 prosent siste år (inkludert OMF-foretak).

Tabell 4.2: Balanseposter for samtlige norske banker (uten gruppeeide OMF-foretak)

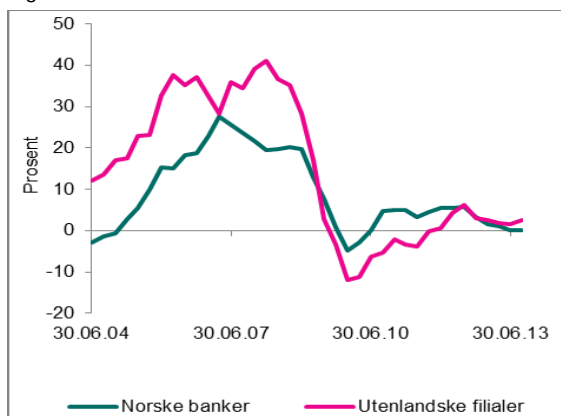
	30.09.13		30.09.12		
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	vekst i %
Forvaltningskapital	4 206,1		4 099,2		2,6
Brutto utlån til kunder	3 008,6		2 914,2		3,2
Tapsnedskrivninger på utlån	-24,1	-0,9	-22,4	-0,8	7,9
herav individuell tapsnedskrivning	-16,2	-0,6	-15,4	-0,6	5,6
herav gruppenedskrivning	-7,9	-0,3	-7,0	-0,3	12,9
Brutto misligholdte utlån	49,7	1,7	44,1	1,5	12,7
Gjeld til kredittinstitusjoner	571,7		658,6		-13,2
Innskudd fra kunder	1 904,8		1 770,3		7,6
Verdipapirgjeld	1 287,8		1 192,3		8,0
Egenkapital	266,2		236,8		12,4
Innskuddsdekning (%)	63,3		60,7		
Egenkapital i % av forvaltningskapital	6,3		5,8		

Vekstraten for utlån til personkunder har ligget stabilt i overkant av 8 prosent de siste tre årene, men sank til 7,6 prosent ved utgangen av tredje kvartal, se figur 4.9. Utenlandske bankers filialer i Norge har hatt en betydelig lavere vekst til personkunder enn norske banker de siste fire årene. I de to siste kvartalene har filialenes utlånsvekst økt betydelig, til 6,2 prosent ved utgangen av tredje kvartal.

Figur 4.9: Vekst i utlån til personkunder

Figur 4.10: Vekst i utlån til innenlandske bedriftskunder

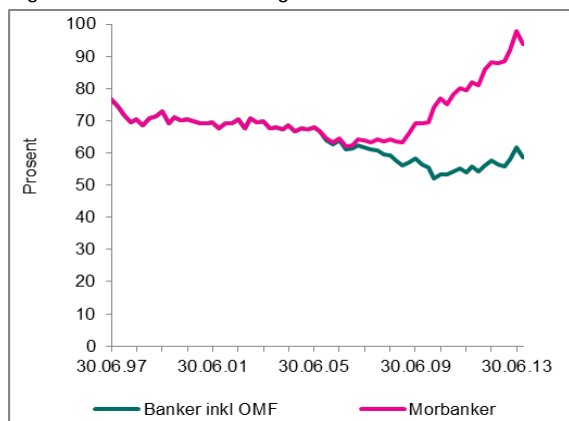
Utlån til bedriftskunder fra norske banker ble redusert med nær 3 prosent siste år. Her trekker særlig utlån til utenlandske bedriftskunder vekstraten ned, med en reduksjon i volum (omregnet til norske kroner) på 13 prosent siste år. Utenlandske bedriftskunder utgjorde 21 prosent av totale bedriftsutlån ved utgangen av kvartalet. De norske bankenes utlånsvekst til *innenlandske* bedriftskunder var kun 0,2 prosent siste år, noe som var nær uendret i forhold til utgangen av kvartalet før. Utenlandske bankers filialer hadde økt bedriftsutlånene med 2,6 prosent. Den lave veksten i bedriftsmarkedet er påvirket av økt aktivitet i obligasjonsmarkedet, noe som særlig påvirker veksten i de større bankene.

Både individuelle og gruppemessige nedskrivninger på utlån har vært tilnærmet uendret i forhold til utlånsmassen de siste seks kvartalene, med et totalt nivå på nedskrivninger på 0,9 prosent av kundeutlån. Volumet av misligholdte utlån var 13 prosent høyere enn ett år tidligere, og utgjorde 1,7 prosent av utlånsmassen ved utgangen av kvartalet. I tredje kvartal isolert var det kun en svak økning i misligholdsvolumet.

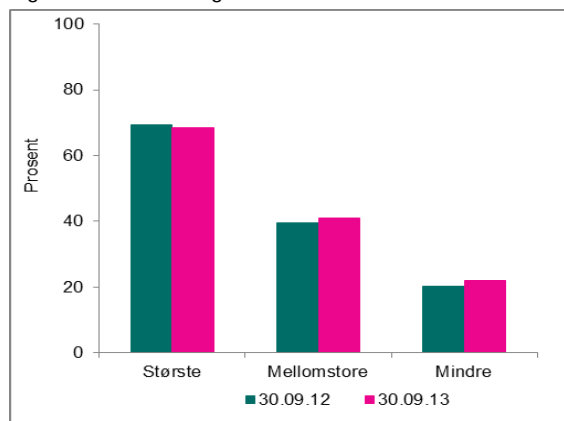
Bankenes finansiering består i hovedsak av innskudd fra kunder og innlån i penge- og verdipapirmarkedene. Innskudd fra kunder økte med 7,6 prosent siste år. I tredje kvartal isolert sank innskuddene med nær 4 prosent, til dels som følge av at innskuddene var særlig høye i juni på grunn av sesongeffekten knyttet til skatte- og feriepengene. Nedgangen i innskudd ble forsterket av reduserte kortsiktige pengemarkedsinnskudd. Holdes disse utenfor sank likevel bankenes samlede kundeinnskudd med 2 prosent i tredje kvartal. Tolvmånedersveksten i innskudd, korrigert for de kortsiktige pengemarkedsinnskuddene, sank fra 7,3 prosent ved utgangen av andre kvartal til 6,5 prosent ved utgangen av tredje kvartal.

Innskuddsdekningen i morbankene har de siste årene økt markert som følge av overføringer av utlån fra bankene til boligkredittforetakene, og utgjorde 93,8 prosent ved utgangen av tredje kvartal. Inkluderes lånene som ligger i OMF-foretak, inkludert de deleide foretakene, var innskuddsdekningen 58,5 prosent.

Figur 4.11: Innskuddsdekning

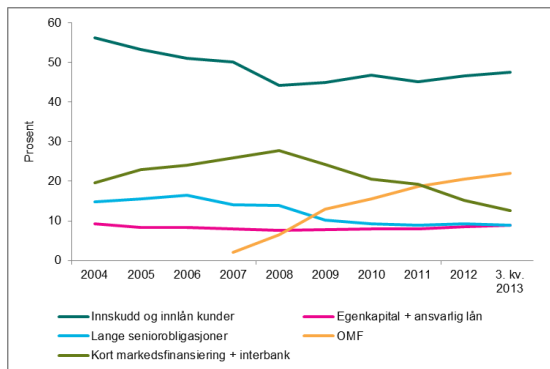
Figur 4.12: Andel boliglån ført i OMF-foretak

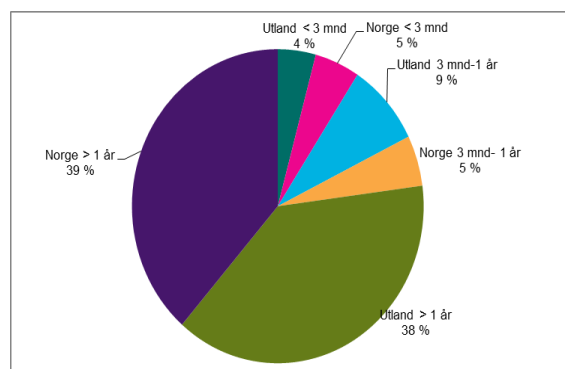
Andelen kundeinnskudd av total finansiering økte i første halvår 2013, men falt med omlag 3 prosentpoeng i tredje kvartal. Kundeinnskuddene utgjorde med dette 47 prosent ved utgangen av kvartalet. Dette tilsvarte andelen ved årsslutt 2012, men var ett prosentpoeng høyere enn for ett år tilbake, se figur 4.15.

Andelen markedsfinansiering av total finansiering utgjorde 44 prosent, opp 2 prosentpoeng fra utgangen av andre kvartal. Det er andelen kort markedsfinansiering som har økt siste kvartal, mens andelen seniorobligasjoner og OMF var uendret. På tross av økt andel kort markedsfinansiering siste kvartal, var andelen fortsatt på et lavere nivå enn tidligere år, og 2 prosentpoeng lavere enn ved årsslutt 2012. De store bankene, som står for over 50 prosent av total markedsfinansiering, har, betydelige korte/over-natten-innskudd i utenlandske sentralbanker. Ved utgangen av tredje kvartal 2013 utgjorde disse innskuddene 389 mrd. kroner, en økning på 100 mrd. kroner fra årsslutt 2012. For å illustrere det faktiske refinansieringsbehovet, er de korte innskuddene i utenlandske sentralbanker trukket ut av bankenes totale finansiering i figur 4.13

Figur 4.13: Utvikling i finansieringskilder, banker og OMF-foretak, justert for valutainnskudd i sentralbanker

Figur 4.14: Markedsfinansiering, banker og OMF-foretak, fratrukket valutainnskudd i sentralbanker

Om lag 60 prosent av bankenes markedsfinansiering er gjeld til utlandet. En betydelig andel av dette er kortsiktig finansiering (under 3 måneder) i pengemarkedene. Trekkes de korte innskuddene i utenlandske sentralbanker ut, blir andelen kortsiktig markedsfinansiering fra utlandet redusert kraftig, fra 20 til 4 prosent. Men andelen utenlandsfinansiering utgjorde fremdeles om lag 50 prosent, se figur 4.14.

Løpetiden på bankenes finansiering har økt de seneste årene. Andelen finansiering med løpetid over ett år utgjør nå 64 prosent av total markedsfinansiering, som er 1 prosentpoeng høyere enn for ett år siden. Andelen utenlandsfinansiering med løpetid over ett år utgjorde 32 prosent, 6 prosentpoeng høyere enn ett år tilbake. Justert for over-natten-innskudd i utenlandske sentralbanker, øker andelen markedsfinansiering med løpetid over ett år til 77 prosent, og andelen utenlandsfinansiering med løpetid over ett år til 38 prosent.

Hoveddelen av bankenes lange markedsfinansiering er OMF. Ved utgangen av tredje kvartal var det utstedt OMF for om lag 900 mrd. kroner. Markedet for OMF har vokst sterkt og er en viktig kilde for langsiktig finansiering i norske banker. Tilnærmet alle banker i Norge har tilgang til hel- eller deleide OMF-foretak. Ved utgangen av tredje kvartal hadde bankene overført 56 prosent av totale utlån med pant i bolig til OMF-foretak. Andelen er høyest for gruppen av de største norske bankene, som har overført nær 70 prosent av sine boliglån til OMF-foretak, se figur 4.12. Det er i hovedsak de best sikrede boliglånene som blir overført. Bankenes utstedelser av seniorobligasjoner har holdt seg stabilt de siste årene.

Nærmere om OMF-foretakene

De 23 OMF-foretakene hadde til sammen 1 175 mrd. kroner i brutto utlån til kunder. Resultatene for OMF-foretak som er heleid av banker (18 selskaper), inngår i omtalen av banker foran. De heleide OMF-foretakene hadde en utlånsvekst på 4,9 prosent gjennom overføringer eller formidlinger fra banker til boligkredittforetak, mot en vekst på 6,7 prosent ved utgangen av forrige kvartal. Utlånsveksten har avtatt gradvis det siste året. Noen banker har klargjort ytterligere boliglån for overføring slik at de fortsatt vil kunne bruke OMF-markedet som finansieringskilde. Dette gjelder også for utlån med sikkerhet i næringseiendom som bankene i liten grad har overført til nå.

Ren kjernekapitaldekning var 0,7 prosentpoeng høyere enn for ett år siden. Ingen heleide OMF-foretak hadde under 9 prosent i ren kjernekapitaldekning.

Tabell 4.3: Balanseposter heleide OMF-foretak

	30.09.2013	30.09.2012	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital	884 218	834 697	5,9
Brutto utlån til kunder	827 217	788 776	4,9
Gjeld til kredittinstitusjoner	162 590	178 027	-8,7
Gjeld v. utstedelse av verdipapirer	656 636	583 479	12,5
Ren kjernekapitaldekning	12,0 %	11,3 %	
Kapitaldekning	12,7 %	12,2 %	

Deleide OMF-foretak (5 selskaper) hadde en utlånsvekst på 12,6 prosent som følge av overføringer av utlån fra banker, mot 16,5 prosent ved utgangen av forrige kvartal.

Ren kjernekapitaldekning var uendret fra samme tid i fjor. Ingen deleide OMF-foretak lå under 9 prosent i ren kjernekapitaldekning.

Tabell 4.4: Balanseposter deleide OMF-foretak

	30.09.2013	30.09.2012	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital	290 765	254 454	14,3
Brutto utlån til kunder	246 237	218 661	12,6
Gjeld til kredittinstitusjoner	6 866	4 254	61,4
Gjeld v. utstedelse av verdipapirer	264 968	231 318	14,5
Ren kjernekapitaldekning	10,5 %	10,5 %	
Kapitaldekning	11,2 %	10,9 %	

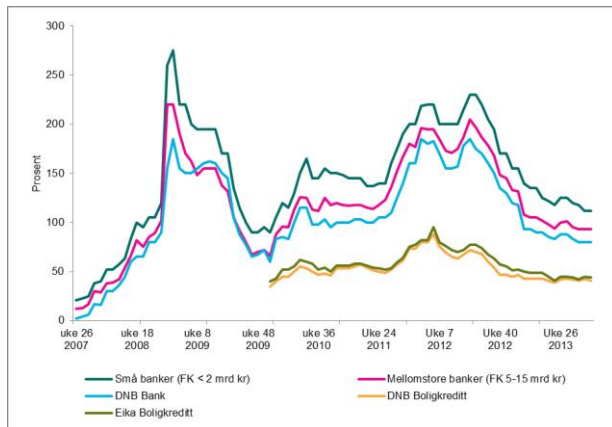
Likviditet

Forholdene i penge- og kapitalmarkedene har vært gode og stabile de siste månedene. Risikopåslagene har falt ytterligere internasjonalt i tredje kvartal, men ved eventuelle nye signaler fra FED om nedtrapping av de kvantitative lettelsene, kan det bli fornyet renteuuro i markedene. Norske banker har hatt god tilgang både til langsiktig og kortsiktig markedsfinansiering gjennom kvartalet, men det har vært relativt få utstedelser. Dette er normalt mot slutten av året da de fleste bankene har oppfylt sine finansieringsplaner for året. Prisene på både norske seniorobligasjoner og OMF har holdt seg stabile på relativt gunstige nivåer de siste månedene.

Investorers preferanser for sikre papirer har gjort det prismessig fordelaktig, særlig for de små bankene, å benytte OMF til lang finansiering. Prissvingningene er også mindre for OMF enn for seniorobligasjoner. Per 1. november 2013 var OMF med 5 års løpetid utstedt av Eika Boligkreditt priset til 44 basispunkter over NIBOR, 3 basispunkter høyere enn OMF utstedt av DNB Boligkreditt. Siden årsslutt har påslaget på OMF med 5 års løpetid i gjennomsnitt falt med 7 basispunkter. 5-årsobligasjonene til små og mellomstore banker var priset til henholdsvis 112 og 93 basispunkter over NIBOR, mens for DNB Bank lå prisen på

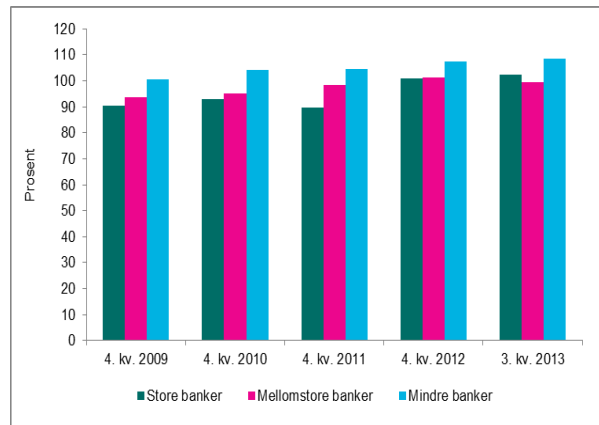
obligasjonslånene 80 basispunkter over NIBOR. Påslaget på seniorobligasjoner med 5 års løpetid har falt med om lag 40 basispunkter siden årsslutt.

Figur 4.15: DNB Markets indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF mot 3m-NIBOR, 5 år

Kilde: DNB Markets

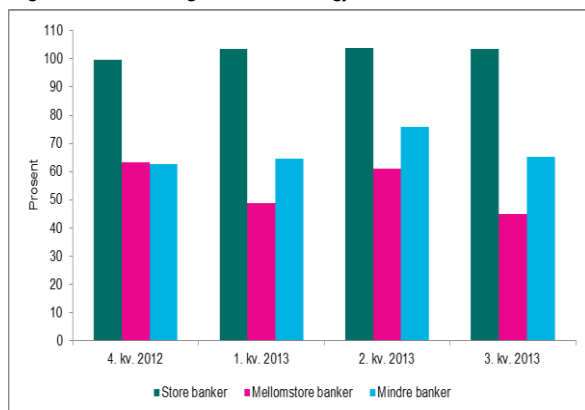
Figur 4.16: Finansiering med løpetid over 1 år som andel av illikvide eiendeler

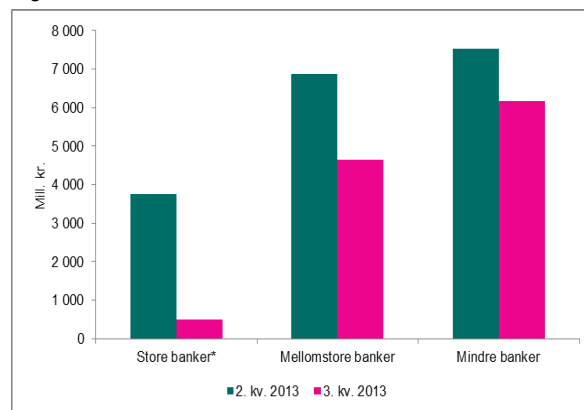
Likviditetsindikator 1 benyttes i oppfølgingen av bankenes likviditetsrisiko og viser bankenes finansiering med løpetid over ett år som andel av illikvide eiendeler. I finansieringen inngår kundeinnskudd, obligasjonslån, gjeld til kredittinstitusjoner, ansvarlig lånekapital og egenkapital. Illikvide eiendeler består i hovedsak av utlån til kunder og kredittinstitusjoner, og pantsatte papirer. For de store bankene var andelen langsiktig finansiering 102 prosent av illikvide eiendeler ved utgangen av tredje kvartal 2013, mens for de mellomstore og mindre bankene var andelen henholdsvis 100 og 108 prosent, se figur 4.16. Alle bankgruppene hadde en nedgang i likviditetsindikator 1 sammenlignet med utgangen av andre kvartal. Dette skyldes i hovedsak en reduksjon av innskudd kombinert med vekst i utlån. Sammenlignet med årsslutt 2012 har indikatoren økt for alle bankgrupper, med unntak av de mellomstore bankene.

Det er viktig at bankene har tilstrekkelige likviditetsbuffer slik at de kan tåle en periode med begrenset tilgang på likviditet. Det nye kravet til likviditetsbuffer i CRD IV, Liquidity Coverage Ratio (LCR), måler størrelsen på finansinstitusjonens likvide aktiva i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stressituasjon. LCR for bankene samlet sett var 97 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2013, mot 100 prosent ved utgangen av første halvår. De store bankene ligger samlet sett over det fremtidige kravet på 100 prosent, med en LCR på 104 prosent. De mellomstore og mindre bankene ligger godt under kravet med en LCR på henholdsvis 45 og 65 prosent, se figur 4.17.

Figur 4.17: Utvikling i LCR, vektet gjennomsnitt

Figur 4.18: Innskudd i sentralbanker

*ekskl. DNB og Nordea

De store bankene har nær uendret LCR fra andre kvartal, mens de mindre, og særlig de mellomstore bankene, har redusert sin LCR betraktelig. De mindre bankene har en nedgang i LCR på 10,5 prosentpoeng, mens de mellomstore bankenes LCR er redusert med hele 16 prosentpoeng. Nedgangen i LCR fra andre til tredje kvartal for de mellomstore og mindre bankene skyldes både en reduksjon av likvide aktiva og en økning i netto likviditetsutgang. Av de likvide aktivaene er det særlig innskudd i sentralbanker, i hovedsak Norges Bank, som er redusert sammenlignet med andre kvartal, se figur 4.18. Bankene hadde ved utgangen av andre kvartal overskuddslikviditet som de valgte å plassere i Norges Bank, men ved utgangen av tredje kvartal var denne overskuddslikviditeten redusert. Det har tidligere blitt observert at bankene gjør tilpasninger i sin likviditet ved kvartalslutt ved å øke sine sentralbankinnskudd, for å øke LCR. Det kan synes som om dette har skjedd i noe mindre omfang ved utgangen av tredje kvartal enn ved utgangen av andre kvartal. Økningen i netto likviditetsutgang, skyldes en kombinasjon av økte utbetalinger knyttet til forfall på finansiering og økte lånetilsagn, og reduserte innbetalinger i form av reduserte innskudd i andre banker. Av lønnsomhetshensyn ønsker mange å avvende tilpasningen til LCR inntil det endelige kravet gjøres gjeldende, dette er en medvirkende årsak til svingningene i LCR-verdiene.

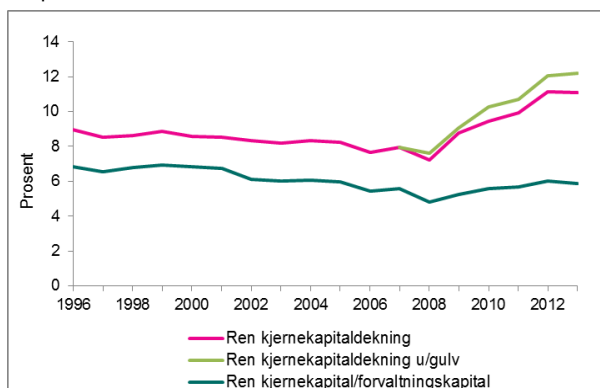
Finanstilsynet beregner i tillegg til LCR en utvidet likviditetsbufferindikator (LBI) der enkelte aktiva som ikke kvalifiserer for LCR tas med. I LBI inngår OMF med lavere eller ingen rating, OMF utstedt av foretak som er hel- eller deleid av banken og andre papirer (inkl. rentefond) som er deponerbare i sentralbanker. Indikatoren benyttes som et tilsynsverktøy inntil definisjonen av LCR i CRD IV er endelig utformet. Ved utgangen av tredje kvartal 2013 var gjennomsnittlig LBI for bankene samlet sett 121 prosent, ned fra 125 prosent ved utgangen av andre kvartal. For de store bankene lå LBI samlet sett på 124 prosent, mens den for de mellomstore og mindre bankene lå på henholdsvis 87 og 144 prosent.

Soliditet

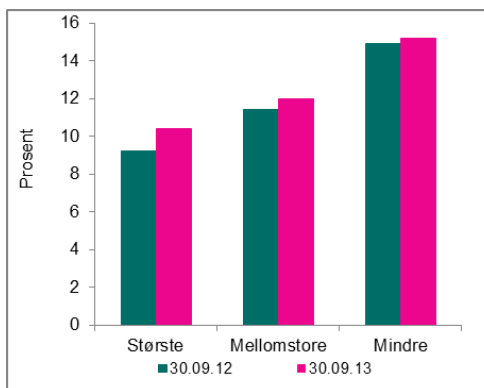
Nye kapitalkrav for norske banker og finansieringsforetak trådte i kraft 1. juli i år. Ved utgangen av tredje kvartal i år var minstekravet til ren kjernekapitaldekning 9 prosent, og alle norske banker tilfredsstilte dette kravet. Kravet til kjernekapitaldekning og kapitaldekning ligger på henholdsvis 10,5 og 12,5 prosent, og ved utgangen av tredje kvartal var det fire banker som ikke tilfredsstilte disse kravene. Institusjoner som ikke

oppfyller minstekravene kan ikke utbetale utbytte uten Finanstilsynets tillatelse, og må sende Finanstilsynet en kapitaliseringsplan.

Figur 4.19: Ren kjernekapitaldekning og uvektet kapitalandel i banker/bankkonsern

Figur 4.20: Ren kjernekapitaldekning i grupper av norske banker/bankkonsern

Ren kjernekapital er beregnet som kjernekapital fratrukket hybridkapital, og det stilles således høye krav til tapsbærende evne for denne kapitalen. Samlet for norske banker var ren kjernekapitaldekning 11,1 prosent ved utgangen av tredje kvartal i år, opp fra 10,1 prosent fra samme kvartal året før. Ren kjernekapitaldekning kan styrkes ved å øke egenkapitalen eller å redusere beregningsgrunnlaget. Bankene hadde ingen vekst beregningsgrunnlaget fra andre til tredje kvartal. Økningen i ren kjernekapitaldekning siste kvartal kan forklares ved at enkelte banker har inkludert deler av delårsresultatet. Gjennom året gis det kun mulighet for å medregne positivt resultat i kjernekapitalen dersom resultatet er revisorgodkjent. Beløpet må reduseres for påregnelig skatt og utbytte. Ren kjernekapital kan styrkes også ved å foreta emisjoner.

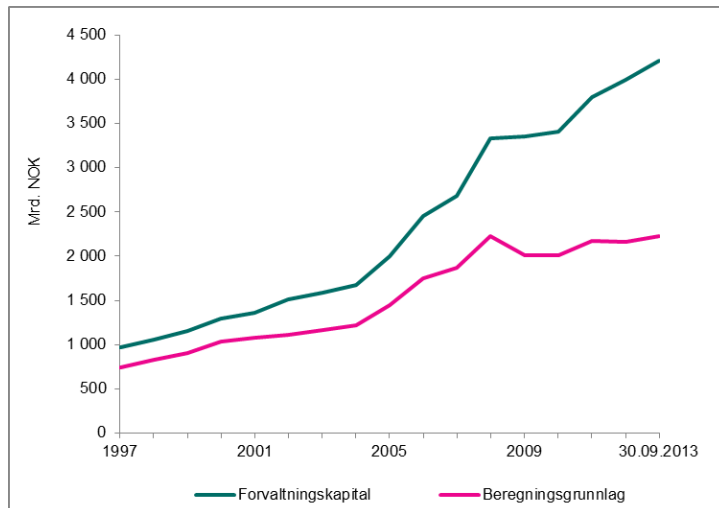
Endringene i finansieringsvirksomhetsloven åpner også for at det (i forskrift) kan fastsettes bestemmelser om at ren kjernekapital eller kjernekapitalen i finansinstitusjoner minst skal utgjøre en bestemt prosent av verdien av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser, beregnet uten risikovekting (uvektet kjernekapitalandel). Den uvektede kjernekapitalandelen vil sørge for at bankene holder et minimum av kapital, selv ved vridning av porteføljen mot lavrisikosegmenter. Finanstilsynet ser i mellomtiden på forholdstallet mellom ren kjernekapital og forvaltningskapitalen. Ren kjernekapital som andel av forvaltningskapitalen i norske banker utgjorde 5,9 prosent ved utgangen av tredje kvartal i år, opp fra 5,4 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2012. Økningen forklares særlig av en vekst i egenkapitalen på 12 prosent i perioden, mens forvaltningskapitalen økte med 3,3 prosent.

Forvaltningskapital og beregningsgrunnlag

Som følge av at beregningsgrunnlaget skal stå i forhold til risikoen i selskapenes porteføljer, er samlet beregningsgrunnlag lavere enn forvaltningskapitalen. Ved utgangen av tredje kvartal i år var det åtte banker som benyttet interne modeller (IRB) ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Gjennomsnittlige risikovekter er lavere for bankene som benytter IRB-modeller enn for bankene som benytter standardmetoden, og dette er en viktig årsak til økt nivåforskjell mellom det aggregerte beregningsgrunnlaget og forvaltningskapitalen etter 2007, se figur 4.21. Alle de store bankene benytter IRB-modeller, og lav vekst i beregningsgrunnlaget sammenlignet med forvaltningskapitalen er en indikasjon på reduserte risikovekter og/eller at eksponeringer dreies mot engasjementskategorier med lavere risikovekt. Samlet utgjorde

beregningsgrunnlaget (uten gulv) 45 prosent av forvaltningskapitalen i norske IRB-banker ved utgangen av tredje kvartal i år, mot 46 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2012.

Figur 4.21: Beregningsgrunnlag og forvaltningskapital i norske banker/bankkonsern

Da Basel II åpnet for at bankene kunne benytte IRB-modeller for beregning av kapital, var det et mål at soliditeten i banksystemet ikke skulle svekkes. For at interne modeller ikke skulle gi for store reduksjoner i kapitalkravet, ble det innført overgangsregler i form av gulvkrav. Gulvkravet består i at kapitalkravet under Basel II ikke kan være mindre enn 80 prosent av kapitalkravet beregnet med reglene fra Basel I. Samlet utgjorde beregningsgrunnlaget (med gulv) 51 prosent av forvaltningskapitalen i norske IRB-banker ved utgangen av tredje kvartal i år, mot 52 prosent for ett år siden. For banker som benytter standardmetoden for beregning av kapitalkrav har samlet beregningsgrunnlag som andel av forvaltningskapitalen holdt seg stabilt på 59 prosent det siste året.

Utenlandske bankfilialer i Norge

De tolv utenlandske filialene i Norge hadde i overkant av 12 prosent av samtlige bankers totale utlån ved utgangen av tredje kvartal 2013. Innskuddsveksten i de utenlandske filialene var 12,5 prosent siste år, betydelig høyere enn veksten i norske banker.

Tabell 4.6: Balanseposter for utenlandske bankers filialer i Norge

	30.09.13	30.09.12	
	Mrd.kr	Mrd.kr	Vekst
Forvaltningskapital	618,9	615,8	0,5
Brutto utlån til kunder	390,9	370,2	5,6
... inkl. OMF-foretak	447,3	419,8	6,6
Innskudd fra kunder	227,7	202,4	12,5
Markedsandel, br. utlån kunder (%)	12,1	11,9	
Markedsandel, forvaltningskapital (%)	12,8	13,1	

Øvrige kredittforetak

Gruppen består av tre foretak som til sammen har 408 mrd. kroner i forvaltningskapital. Foretakene samlet hadde et resultat før skatt som var klart svakere enn i fjor. Dette skyldtes i stor grad at ett foretak bokførte betydelige urealiserte gevinster på finansielle instrumenter i fjor.

Tabell 4.7: Resultatposter (3 selskaper)*

	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	1 406	0,49	1 674	0,57
Andre inntekter	168	0,06	736	0,25
herav verdiendr. finansielle instrumenter	72	0,03	685	0,23
Andre kostnader	140	0,05	150	0,05
herav lønn og personalkostnader	85	0,03	82	0,03
Resultat før tap på utlån	1 430	0,50	2 257	0,76
 Bokførte tap på utlån	86	0,03	-2	0,00
Resultat før skatt	1 345	0,47	2 259	0,76
 Skattekostnad	376	0,13	632	0,21
Resultat etter skatt	968	0,34	1628	0,55

*Kommunalbanken, Bolig- og Næringskreditt og Kredittforeningen for Sparebanker

Brutto utlån til kunder økte med 7,9 prosent, mens forvaltningskapitalen ble redusert. Dette skyldtes en reduksjon i verdipapirbeholdningen i ett av foretakene. Nivået på misligholdte lån er fortsatt lavt.

Ren kjernekapitaldekning har økt med 1,2 prosentpoeng det siste året. Ingen av foretakene hadde under 9 prosent i ren kjernekapitaldekning.

Tabell 4.8: Balanseposter (3 foretak) *

	30.09.2013	30.09.2012	% vekst
	Mill. kr	Mill. kr	
Forvaltningskapital	386 972	408 056	-5,2
Brutto utlån til kunder	253 309	234 862	7,9
herav utlån vurdert til amortisert kost	119 737	110 376	8,5
herav utlån vurdert til virkelig verdi	133 572	124 486	7,3
 Gjeld til kredittinstitusjoner	14 846	23 079	-35,7
Gjeld v. utstedelse av verdipapirer	342 160	354 104	-3,4
 Ren kjernekapitaldekning	13,0 %	11,8 %	
Kapitaldekning	15,7 %	14,5 %	

*Kommunalbanken, Bolig- og Næringskreditt og Kredittforeningen for Sparebanker

Finansieringsselskaper

- Nettorenten klart høyere enn i samme periode i fjor
- Nedgang i tap på utlån
- Utlånsvekst på 8,6 prosent og veksten i forbrukslån 8,8 prosent

Finansieringsselskapenes hovedområder er leasing og bilfinansiering i tillegg til kortbaserte utlån og annen forbruksfinansiering. Markedet er bredt sammensatt, og det er store variasjoner mellom selskaper når det gjelder resultat- og balanseutvikling. De foreløpige tallene omfatter 23 norske finansieringsselskaper. Forbrukslån gis en egen omtale. I tillegg omtales utviklingen i selskaper med leasing/bilfinansiering som kjernevirksomhet samt utenlandske filialer i Norge.

Resultat

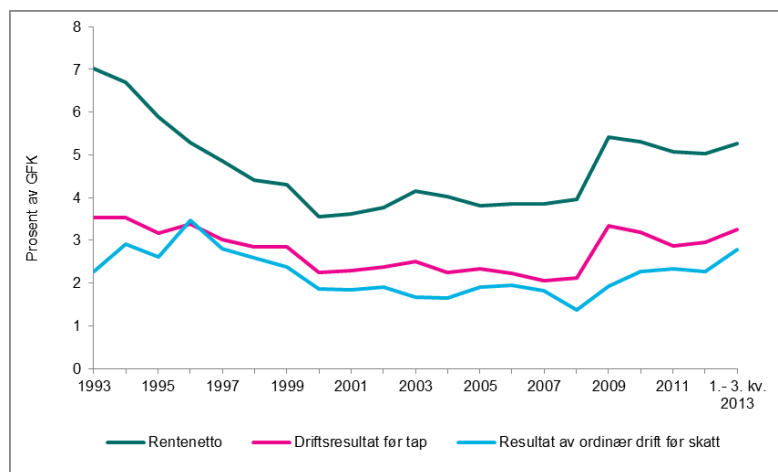
Finansieringsselskapenes resultat før skatt var på 2 mrd. kroner i de tre første kvartalene i 2013, en økning med 25 prosent sammenlignet med tilsvarende periode i fjor. Målt i forhold til GFK var resultatet 0,4 prosentpoeng bedre. Egenkapitalavkastningen var 1,3 prosentpoeng høyere enn for samme periode i 2012.

Tabell 4.9: Resultatposter

	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	3 688	5,26	3 230	5,00
Andre inntekter	359	0,51	403	0,62
herav verdiendr. finansielle instrumenter	4	0,01	-3	0,00
Andre kostnader	1 724	2,46	1 603	2,48
herav lønn og personalkostnader	721	1,03	679	1,05
Driftsresultat før tap	2 278	3,25	1 968	3,05
 Bokførte tap på utlån	 325	 0,46	 403	 0,62
Resultat før skatt	1 953	2,78	1 565	2,42
 Skattekostnad	 552	 0,79	 429	 0,66
Resultat etter skatt	1 401	2,00	1 136	1,76
 Egenkapitalavkastning	 15,9 %		 14,6 %	

Netto renteinntekter økte med 0,3 prosentpoeng, målt mot GFK. Det var en nedgang i både renteinntekter og rentekostnader, men fallet var størst for rentekostnadene. De bokførte tapene var lavere enn i samme periode i fjor. Ett finansieringsselskap hadde underskudd etter tre kvartaler.

Figur 4.22: Finansieringsselskapenes resultatutvikling

Balanse

Brutto utlån til kunder økte med 8,6 prosent siste tolv måneder. Ved utgangen av forrige kvartal var utlånsveksten 9,3 prosent. Brutto misligholdte lån var lavere enn for ett år siden. Mislighold målt i forhold til utlån, ligger nivåmessig høyere enn i bankene. Ren kjernekapitaldekning var 16,0 prosent, 0,4 prosentpoeng høyere enn for ett år siden. Ingen selskaper hadde under 9 prosent i ren kjernekapitaldekning.

Tabell 4.10: Balanseposter

	30.09.2013		30.09.2012		
	Mill. kr	% br. utlån	Mill. kr	% br. utlån	% vekst
Forvaltningskapital	96 467		89 119		8,2
Brutto utlån til kunder	90 834		83 678		8,6
herav utlån vurdert til amortisert kost	90 438		83 185		8,7
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	-1 228	-1,4	-1 143	-1,4	7,4
herav individuelle tapsnedskrivninger	-973	-1,1	-914	-1,1	6,4
herav gruppenedskrivninger	-255	-0,3	-229	-0,3	11,0
Brutto misligholdte lån, 30 dager	4 858	5,3	6 229	7,4	-22,0
Gjeld til kredittinstitusjoner	76 192		72 129		5,6
Ren kjernekapitaldekning	16,0 %		15,6 %		
Kapitaldekning	17,8 %		16,5 %		

Forbrukslån

Både finansieringsselskaper og banker yter forbrukslån. Forbruksfinansiering omfatter kortbaserte utlån og andre forbrukslån uten sikkerhet. Utvalget består av 22 selskaper (9 finansieringsselskaper og 13 banker), hvor både norske selskaper og utenlandske filialer inngår. Selskapene tilbyr ulike produkter, blant annet kredittkort med varierende kredittrammer, samt lån uten sikkerhet i størrelsesorden 10 000 til 400 000 kroner. Den effektive renten vil variere avhengig av lånebeløp og nedbetalingstid, men er gjennomgående høy. Kredittvurderingene knyttet til forbrukslån er strenge, og en høy andel av søknadene blir avslått.

Tabell 4.11: Utviklingen i forbrukslån i et utvalg selskaper*

	2008	2009	2010	2011	2012	per 3. kv. 2013
Forbrukslån (mill. kr)	43 352	43 936	48 913	58 118	62 453	66 570
Årsvekst %	17,4	1,4	3,0	5,1	7,5	8,8
Bokførte tap (mill. kr)	953	1 371	1 311	864	856	585
Tap i % av forbrukslån (annualisert)	2,2	3,1	2,7	1,5	1,4	1,2
Nettorente i % av GFK	8,8	11,8	12,0	11,3	11,2	12,1
Resultat ord.drift i % av GFK (annualisert)	3,3	5,4	5,7	6,5	6,7	7,3
Brutto misligholdte lån, 90 dg. (mill. kr)	2 809	2 696	2 895	2 933	2 920	3 073
i prosent av forbrukslån	6,5	6,1	5,9	5,0	4,7	4,6
Brutto misligholdte lån, 30 dg. (mill. kr)			4 895	4 867	4 966	4 901
i prosent av forbrukslån			10,0	8,4	8,0	7,4

*Utvalget ble utvidet i 2012. Årsvekst er beregnet på grunnlag sammenlignbart utvalg.

Veksten i forbrukslån var høy i årene frem mot finanskrisen i 2008, men falt betydelig året etter. De siste årene har veksten igjen steget. Ved utgangen av tredje kvartal 2013 var tolv månedersveksten 8,8 prosent. Veksten var marginalt høyere enn for finansieringsselskaper generelt og noe høyere enn veksten i norske bankers utlån til personkunder. Utlånsveksten varierer mye mellom de ulike selskapene i utvalget.

Målt i forhold til GFK, var resultatet noe bedre enn i 2012. Nivåmessig har det vært en liten nedgang i misligholdte lån, men nivået på tap og mislighold ligger høyere enn i banker og finansieringsselskaper generelt. Netto renteinntekter har siden 2009 ligget stabilt på over 11 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital, noe som indikerer at selskapene priser inn høyere risiko knyttet til forbrukslån enn til lån med pantesikring.

Leasing og bilfinansiering

Finansieringsselskaper med leasing og bilfinansiering som hovedområde (11 selskaper), hadde et resultat før skatt som var 32 prosent bedre enn året før. Bokførte tap på utlån viste en klar nedgang. Utlånene økte med 7,8 prosent siste tolv måneder, mens veksten i leasing isolert var marginalt lavere.

Tabell 4.12: Resultatposter (11 norske finansieringsselskaper)

	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	2 046	3,45	1 758	3,20
Andre inntekter	266	0,45	320	0,58
herav verdiendr. finansielle instrumenter	1	0,00	-1	0,00
Andre kostnader	825	1,39	803	1,46
herav lønn og personalkostnader	496	0,84	476	0,87
Driftsresultat før tap	1 463	2,47	1 251	2,28
Bokførte tap på utlån	187	0,32	285	0,52
Resultat før skatt	1 276	2,15	967	1,76
Skattekostnad	372	0,63	268	0,49
Resultat etter skatt	904	1,52	699	1,27

Tabell 4.13: Balanseposter (11 norske finansieringsselskaper)

	30.09.2013		30.09.2012		
	Mill. kr	% br. utlån	Mill. kr	% br. utlån	% vekst
Forvaltningskapital	81 758		75 631		8,1
Brutto utlån til kunder	77 877		72 215		7,8
herav leasing	52 276		48 587		7,6
Leasing totalt i norske selskaper*	85 773		81 121		5,7
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	-786	-1,0	-746	-1,0	5,4
herav individuelle tapsnedskrivninger	-607	-0,8	-583	-0,8	4,1
herav gruppenedskrivninger	-179	-0,2	-162	-0,2	10,1
Brutto misligholdte lån, 30 dager	4 100	5,3	5 506	7,6	-25,5
Gjeld til kredittinstitusjoner	67 535		64 494		4,7

*omfatter 16 finansieringsselskaper og banker

Utenlandske finansieringsselskapers filialer i Norge

De utenlandske filialene i Norge hadde i underkant av 30 prosent av finansieringsselskapenes totale utlån ved utgangen av tredje kvartal 2013. Det har vært tilnærmet nullvekst i de utenlandske filialene det siste året.

Tabell 4.14: Balanseposter (20 filialer)

	30.09.2013	30.09.2012	Vekst i %
	Mill. kr	Mill. kr	
Forvaltningskapital	38 707	38 216	1,3
Brutto utlån til kunder	36 586	36 558	0,1
herav leasing (11 filialer)	11 789	11 523	2,3
Leasing totalt i utenlandske filialer*	18 137	17 587	3,1

*omfatter 14 utenlandske filialer av finansieringsselskaper og banker

5 Forsikring

Livsforsikringsselskaper

- Bokført og verdijustert avkastning noe svakere i de tre første kvartalene i 2013 enn i samme periode i 2012
- Økt kursreguleringsfond og positivt delårsresultat bidro til en styrking av bufferkapitalen med 17 mrd. kroner
- Avkastningsoverskudd på om lag 4 mrd. kroner satt av til oppreservering for langt liv hittil i år

Norske og internasjonale aksjekurser steg betydelig i de tre første kvartalene i 2013, og oppgangen har fortsatt i første halvdel av fjerde kvartal. De lange rentene i Norge og internasjonalt har økt så langt i 2013, spesielt i første halvår. Historisk sett er rentenivået likevel lavt, og ved utgangen av tredje kvartal var den norske 10-årige statsobligasjonsrenten 2,8 prosent. Et vedvarende lavt rentenivå er en betydelig utfordring for selskapene på lengre sikt, som følge av rentegarantiene som er inngått i perioder med vesentlig høyere renter enn dagens nivå.

Resultat

Livsforsikringsselskapene fikk et resultat før skatt på 4,4 mrd. kroner (0,6 prosent av gjennomsnittlige forvaltningskapital (GFK)) i første til tredje kvartal, mot 3,9 mrd. kroner (0,5 prosent av GFK) i samme periode i 2012.

Tabell 5.1: Utvalgte resultatposter

RESULTAT	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Premieinntekter	76 347	9,9	71 169	10,1
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	32 353	4,2	35 997	5,1
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	17 131	2,2	17 832	2,5
herav gevinster ved realisasjon	1 253	0,2	2 969	0,4
herav verdiendringer	9 008	1,2	10 959	1,6
Erstatninger	-46 655	-6,0	-39 908	-5,7
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-40 936	-5,3	-46 850	-6,7
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-3 647	-0,5	-5 070	-0,7
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-4 228	-0,5	-4 496	-0,6
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljen)	2 865	0,4	2 187	0,3
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	1 538	0,2	1 666	0,2
Resultat før skatt	4 404	0,6	3 853	0,5
Endringer i kursreguleringsfond	8 277	1,1	11 224	1,6
Verdijustert resultat før skatt	12 680	1,6	15 078	2,1
Totalresultat (inkl. andre resultatkomponenter) etter skatt	4 194	0,5	3 813	0,5

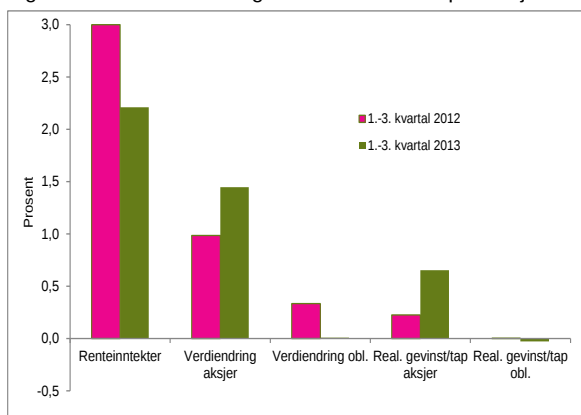
Premieinntektene, inkludert flytting, var 76,3 mrd. kroner, en økning på 5 mrd. kroner sammenlignet med de tre første kvartalene i 2012. Forfalt bruttopremier økte med 2 mrd. kroner til 64 mrd. kroner. Målt mot GFK var det imidlertid en nedgang i forfalte bruttopremier sammenlignet med samme periode i fjor. Overgang fra

ytelsespensjon til innskuddspensjon, og lukking av ytelsesordninger, bidrar til lavere premieinntekter. Samtidig øker premiene for eksisterende kunder som følge av lavt rentenivå.

I første til tredje kvartal var det en nedgang i livsforsikringsselskapenes inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen på om lag 3,6 mrd. kroner til 32,4 mrd. kroner sammenlignet med samme periode i fjor. Til tross for renteøkning hadde livsforsikringsselskapene noe nedgang i renteinntektene sammenlignet med fjoråret. Samlet realisert gevinst på investeringene falt noe sammenlignet med de tre første kvartalene i 2012, til tross for betydelig økt realisert gevinst på aksjer fra 1,6 til 5,1 mrd. kroner. Selskapene hadde samlet sett et realisert tap på både obligasjoner og derivater.

Den positive utviklingen i aksjemarkedene har bidratt til at verdien på aksjeporteføljen har økt. Samtidig har imidlertid renteøkningen bidratt til lavere verdi på obligasjonsporteføljen. Samlet økte kursreguleringsfondet med 8,3 mrd. kroner fra årsskiftet til utgangen av september. Dette er likevel en noe svakere økning enn i samme periode i 2012. Det verdijusterte resultatet før skatt var på 12,7 mrd. kroner, mot 15,1 mrd. kroner i de tre første kvartalene i fjor.

Figur 5.1: Netto investeringsinntekter i kollektivporteføljen

Det har vært betydelig aktivitet i flyttemarkedet hittil i 2013, spesielt for offentlige tjenstepensjonskontrakter, hittil i 2013. Både Storebrand og DNB Liv har besluttet å avvikle de offentlige tjenstepensjonsordningene. Med avviklingen av de offentlige ordningene i Storebrand og DNB Liv, blir KLP eneste tilbyder av offentlig tjenstepensjon blant livsforsikringsselskapene. Opprettelse av egen pensjonskasse er derfor det eneste alternativet for kommunene i tillegg til KLP.

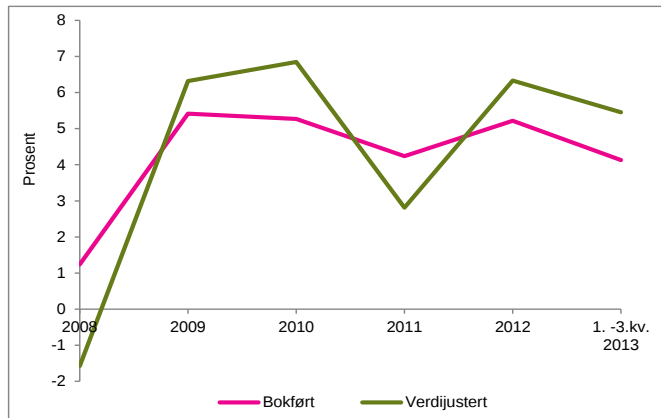
Flere selskaper har foretatt en foreløpig avsetning for langt liv i de tre første kvartalene i 2013. Livsforsikringsselskapene har benyttet anslagsvis 4 mrd. kroner av avkastningsoverskuddet til (foreløpig) oppreservering. Dette er en avsetning som kan reverseres, da endelige avsetninger gjøres ved årsslutt.

Avkastning i kollektivporteføljen

Kollektivporteføljen omfatter ytelsespensjon, fripoliser og øvrige kontrakter der kunden er garantert en årlig minsteavkastning og utgjorde 80 prosent av livsforsikringsselskapenes forvaltningskapital ved utgangen av tredje kvartal 2013. Bokført kapitalavkastning ble redusert fra 3,4 prosent etter tre kvartaler i 2012 til 3,1 prosent for samme periode i 2013 (ikke annualisert). Den verdijusterte avkastningen, som inkluderer

urealiserte verdiendringer, falt fra 4,9 prosent til 4,1 prosent (ikke annualisert) for livsforsikringsselskapene samlet.

Figur 5.2: Avkastning i kollektivporteføljen

*Annualisert

Investeringsvalgporteføljen, der kunden bærer risikoen, utgjorde 11 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av tredje kvartal. Andelen forventes å øke gradvis fremover. Gjennomsnittlig avkastning i investeringsvalgporteføljen var til dels betydelig høyere enn i kollektivporteføljen. Høy aksjeandel, kombinert med oppgang i aksjemarkedet, forklarer den høye avkastningen i investeringsvalgporteføljen.

Balanse

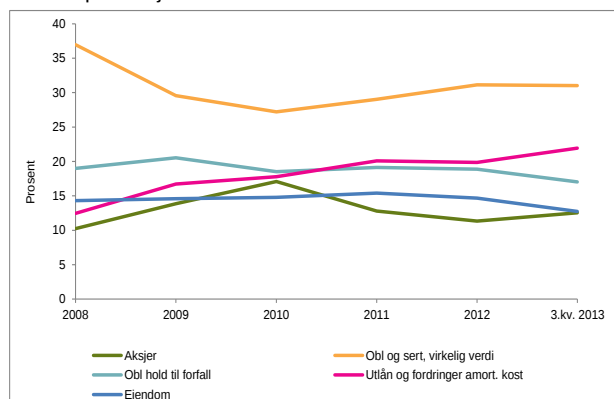
Livsforsikringsselskapenes totale forvaltningskapital var 1 077 mrd. kroner ved utgangen av tredje kvartal 2013, en økning på 10 prosent sammenlignet med utgangen av tredje kvartal i 2012.

Tabell 5.2: Utvalgte balanseposter

	30.09.2013		30.09.2012	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	113 903	10,6	120 617	12,4
Finansielle eiendeler til amortisert kost	348 923	32,4	331 101	33,9
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	577 369	53,6	485 359	49,7
herav aksjer og andeler	185 698	17,2	153 712	15,8
herav obligasjoner og sertifikater	346 231	32,1	297 887	30,5
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 077 336	100,0	975 618	100,0
herav eiendeler i selskapsporteføljen	94 382	8,8	96 294	9,9
herav eiendeler i kollektivporteføljen	859 180	79,8	777 680	79,7
herav eiendeler i investeringsvalgporteføljen	123 304	11,4	101 229	10,4
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	838 710	77,9	781 175	80,1
herav kursreguleringsfond	23 580	2,2	18 182	1,9
herav tilleggsavsetninger	25 256	2,3	25 116	2,6
Ansvarlig kapital	70 928	6,6	65 860	6,8

I den videre omtalen skilles det mellom aktivaallokeringen i kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen, da selskapene ikke har avkastningsrisiko knyttet til investeringene i sistnevnte portefølje.

Figur 5.3: Utvikling i investeringssammensetningen i kollektivporteføljen

Aksjeandelen i kollektivporteføljen har økt med 2 prosentpoeng siden utgangen av 2012, og utgjorde 13 prosent ved utgangen av tredje kvartal for livsforsikringsselskapene samlet. Noe av økningen skyldes økt verdi på aksjeporteføljen. Andelen obligasjoner målt til virkelig verdi har vært uendret med 31 prosent av kollektivporteføljen siden årsskiftet. Obligasjoner holdt til forfall og andre utlån og fordringer vurdert til amortisert kost utgjorde til sammen 39 prosent av kollektivporteføljen ved utgangen av tredje kvartal.

I investeringsvalgporteføljen, som i hovedsak består av kontrakter uten garantert rente, var aksjeandelen for livsforsikringsselskapene samlet 53 prosent ved utgangen av tredje kvartal. Sammensetningen viser et gjennomsnitt av de ulike risikoprofilene i investeringsvalgporteføljen for selskapene samlet. Aksjeandelen kan variere betydelig med kundenes valgte risikoprofil.

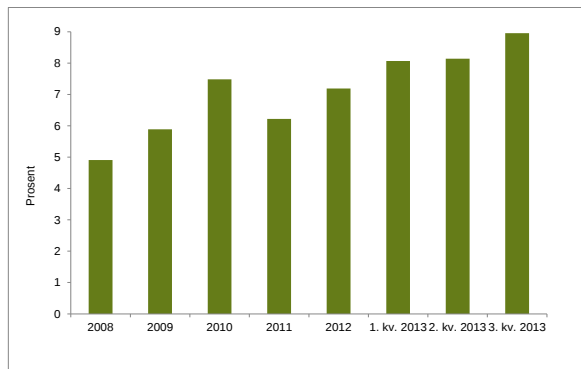
Soliditet og stresstester

Kapitaldekningen for livsforsikringsselskapene samlet var 16,1 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2013. Samtlige selskaper oppfylte kapitaldekningskravet på 8 prosent.

Bufferkapitalen¹ i stresstest II var 71 mrd. kroner ved utgangen av tredje kvartal 2013, noe som utgjorde 9 prosent av forsikringsforpliktelsene. Dette er en økning på 17 mrd. kroner fra utgangen av 2012, og 7 mrd. kroner siste kvartal. Både det positive delårsresultatet og økning i kursreguleringsfondet bidrar til økt bufferkapital.

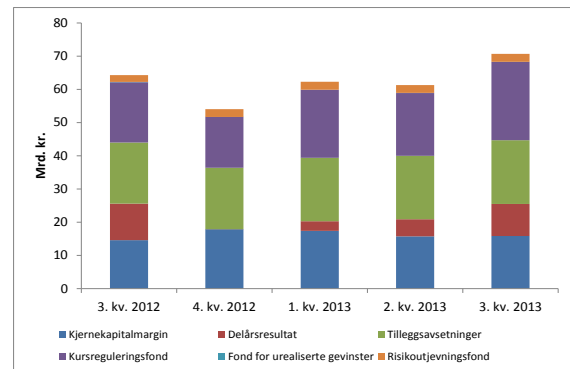
¹ Bufferkapitalen består av kapital utover lovpålagte soliditets- og sikkerhetskrav, herunder overskytende kjernekapital (kjernekapitalmargin), tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse, delårsresultat, kursreguleringsfond, fond for urealiserte gevinster og risikoutjevnsfond.

Figur 5.4: Bufferkapital i prosent av forsikringsforpliktelser* i kollektivporteføljen

*Eks. tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond

Figur 5.5: Sammensetning av bufferkapital

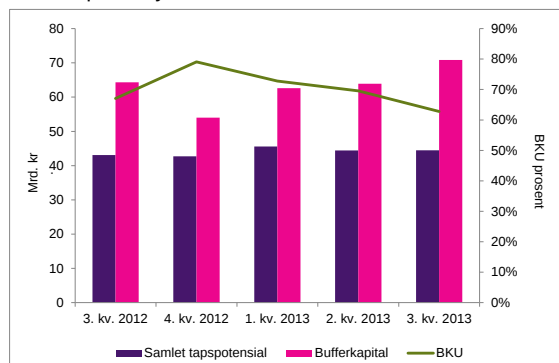
I stresstestene beregnes et tapspotensial (risikonivå) som vurderes opp mot bufferkapitalen. Forholdstallet mellom potensielt tap, gitt scenariene i stresstesten, og tilgjengelig bufferkapital viser bufferkapitalutnyttelse. En bufferkapitalutnyttelse over 100 prosent betyr at selskapet ikke har tilstrekkelig kapital hvis scenariene i stresstesten inntreffer. I denne rapporten omtales hovedsakelig stresstest II som bygger på gjeldende regelverk, i motsetning til stresstest I som også viser den underliggende renterisikoen knyttet til forpliktelsene, og som tilsvarer kravene i Solvens II.

Samlet tapspotensial består av markedsrisiko, forsikringsrisiko og motpartsrisiko. Markedsrisiko utgjør den største risikoen for livsforsikringsselskapene og følgende forutsetninger legges til grunn i beregning av markedsrisiko i stresstesten:

- Et parallelt skift i rentekurven (økning) på 1,5 prosentpoeng
- et fall i aksjekursene med 20 prosent
- et fall i eiendomsmarkedene med 12 prosent
- en endring i kursen på utenlandsk valuta med 12 prosent
- forhåndsdefinerte spreadendringer avhengig av ratingkategori og utsteder

Bufferkapitalutnyttelsen for livsforsikringsselskapene samlet var 63 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2013 var, noe som er en bedring (reduksjon) på 16 prosentpoeng siden årsskiftet og 7 prosentpoeng siste kvartal. Bedringen skyldes først og fremst økning i bufferkapitalen. Utfordringen for flere av selskapene knytter seg først og fremst til kapitalkravene under Solvens II. Bufferkapitalutnyttelsen i stresstest I var 116 prosent for selskapene samlet. For å møte kapitalkravene i Solvens II, må flere av selskapene øke kapitalen vesentlig og/eller redusere risikoen.

Figur 5.6: Samlet tapspotensiale, bufferkapital og bufferkapitalutnyttelse

*Eks. tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond

Skadeforsikringsselskaper

- Forbedret resultat av teknisk regnskap
- Reduksjon i finansinntektene

Kapittelet omhandler utviklingen i resultat- og balanseregnskapet for norske skadeforsikringsselskaper, unntatt captives og sjøforsikringsselskapene Gard, Skuld og Den norske Krigsforsikring for skib. Resultater for de to største norske selskapene Gjensidige Forsikring og Sparebank1 Skadeforsikring, og de to største utenlandske filialene, If Skadeforsikring og Tryg Forsikring, er presentert i tabeller til slutt i kapittelet.

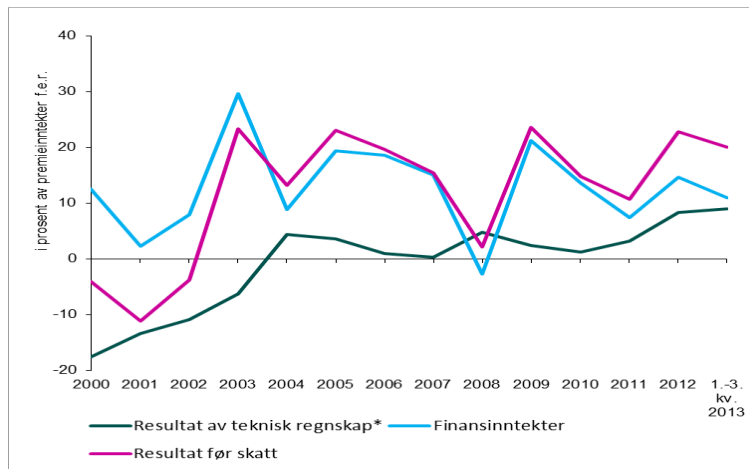
Resultat

Resultat før skatt var 4,9 mrd. kroner i de tre første kvartalene i 2013, en nedgang på 7,2 prosent sammenlignet med tilsvarende periode i fjor. Dette skyldes en reduksjon i finansinntektene på 0,6 mrd. kroner. Resultat av teknisk regnskap var 2,9 mrd. kroner, en bedring på 12 prosent. Dette skyldes en sterkere vekst i premieinntektene enn i erstatnings-kostnadene. Driftskostnadene var på samme nivå som i fjor.

Tabell 5.3: Utvalgte resultatposter for skadeforsikringsselskapene

	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter f.e.r.	24 733		23 281	
Allokert investeringsavkastning	706	2,9	636	2,7
Andre forsikringsrelaterte inntekter	193	0,8	176	0,8
Erstatningskostnader f.e.r.	17 689	71,5	16 973	72,9
Forsikringsrelaterte driftskostnader	4 080	16,5	3 891	16,7
Endring i sikkerhetsavsetninger mv.	765	3,1	462	2,0
Resultat av teknisk regnskap	2 927	11,8	2 613	11,2
Netto inntekter fra investeringer	2 720	11,0	3 378	14,5
Allokert investeringsavkastning	706	2,9	636	2,7
Andre inntekter	45	0,2	24	0,1
Andre kostnader	22	0,1	29	0,1
Resultat før skattekostnad	4 964	20,1	5 350	23,0

Figur 5.7: Resultater i skadeforsikring

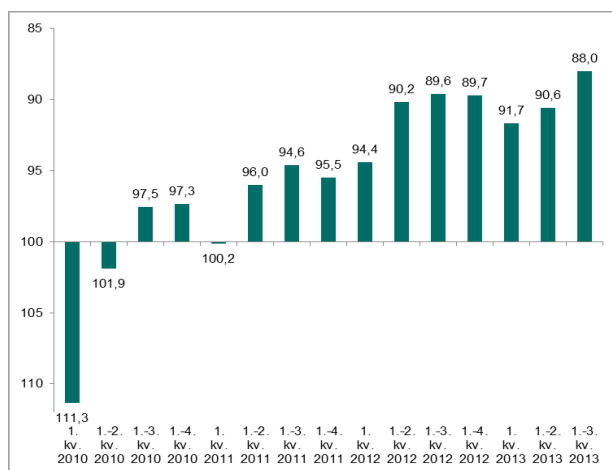

*allokerte investeringsavkastning er fratrukket teknisk resultat

Combined ratio er et mål på lønnsomheten i den forsikringsrelaterte driften og beregnes som summen av skade- og kostnadsprosenten². En combined ratio under 100 innebærer at nivået på premieinntektene ligger over summen av erstatnings- og driftskostnadene, slik at den forsikringsrelaterte driften har vært lønnsom.

Combined ratio for alle selskapene samlet var 88 prosent, 1,6 prosentpoeng lavere enn ett år tilbake. Dette innebærer at lønnsomheten i forsikringsrelatert virksomhet var noe bedre enn i fjor. Skadeprocenten for selskapene samlet var 71,5 prosent, en nedgang på 1,4 prosentpoeng sammenlignet med samme periode i fjor. Kostnadsprocenten gikk i samme periode ned med 0,2 prosentpoeng til 16,5 prosent.

Figur 5.8: Utvikling i combined ratio for alle skadeforsikringsselskapene

² Skadeprocenten beregnes som erstatningskostnader for egen regning i prosent av premieinntektene for egen regning. Kostnadsprocenten beregnes som forsikringsrelaterte driftskostnader i prosent av premieinntektene for egen regning.

Balanse

Total forvaltningskapital i skadeforsikringsselskapene var 114 mrd. kroner ved utgangen av tredje kvartal 2013, mot 105 mrd. kroner ved utgangen av tredje kvartal 2012. Finansielle eiendeler som vurderes til markedsverdi utgjorde den største andelen av eiendelene med 47 prosent ved utgangen av tredje kvartal, hvorav obligasjoner og aksjer utgjorde henholdsvis 37 og 9 prosent. Investeringer i obligasjoner som vurderes til markedsverdi økte med 8 mrd. kroner, en økning på 24 prosent fra tilsvarende periode i fjor.

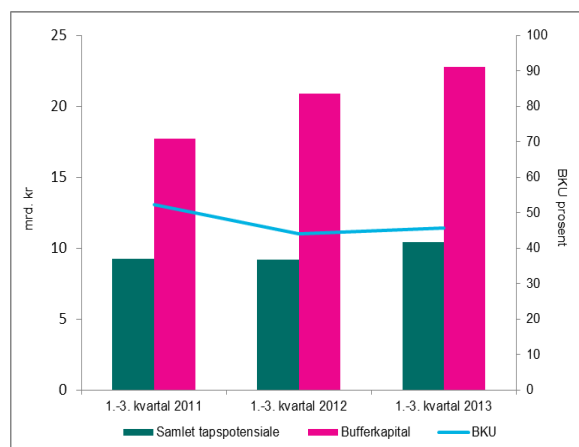
Tabell 5.5: Utvalgte balanseposter for skadeforsikringsselskapene

	30.09.2013		30.09.2012	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Immaterielle eiendeler	2 240	2	1 915	2
Investeringer	92 287	81	81 557	78
Bygninger og andre faste eiendommer	520	0	505	0
Datterforetak tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet	14 101	12	12 486	12
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	23 289	20	24 315	23
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	53 916	47	43 851	42
Aksjer og andeler	10 570	9	8 585	8
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	42 099	37	34 085	33
Gjenforsikringsandel av brutto forpliktelser i skadeforsikring	5 118	4	4 816	5
Fordringer	10 744	9	12 115	12
Andre eiendeler	3 459	3	3 685	4
Sum eiendeler (Forvaltningskapital)	114 136	100	104 544	100
Ansvarlig kapital	23 511	21	21 547	21
Forsikringstekniske avsetninger	66 871	59	58 664	56

Soliditet og stresstester

Her omtales Stresstest II som er basert på bokførte verdier og skal belyse skadeforsikringsselskapenes evne til å oppfylle gjeldende soliditetskrav³. Stresstestscenariet for markedsrisiko er omtalt i kapittel om livsforsikringsselskapene.

Figur 5.9: Utvikling i tapspotensiale og bufferkapital under stresstest II

³ Brannkassene og enkelte av de mindre selskapene har fritak for rapportering av stresstestene ved 1. og 3. kvartal.

Ved utgangen av tredje kvartal 2013 hadde skadeforsikringsselskapene en samlet bufferkapitalutnyttelse på 46 prosent, sammenlignet med 44 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2012. Samlet tapspotensiale økte med 1,2 mrd. kroner til 10,4 mrd. kroner, mens bufferkapitalen økte med 1,9 mrd. kroner til 22,8 mrd. kroner.

Kapitaldekningen i skadeforsikringsselskapene samlet var 38,7 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2013. De minste skadeforsikringsselskapene som har høyest kapitaldekning hadde en reduksjon på 3,8 prosentpoeng til 64,4 prosent. I de øvrige selskapene økte kapitaldekningen.

6 Resultat og balanse for hver bransje

BANKER (bankkonsern)

Samtlige 126 norske banker

RESULTAT	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Renteinntekter m.v.	104 972	3,31	107 667	3,55
Rentekostnader m.v.	56 122	1,77	63 240	2,08
Netto renteinntekter	48 850	1,54	44 428	1,46
Utbytte	1 747	0,06	1 510	0,05
Provisjonsinntekter m.v.	14 336	0,45	12 548	0,41
Provisjonskostnader m.v.	3 196	0,10	2 987	0,10
Netto verdiendr. på finansielle instrumenter	4 650	0,15	4 057	0,13
Andre inntekter	4 388	0,14	4 294	0,14
Lønn- og administrasjonskostnader	26 400	0,83	25 379	0,84
... herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser oa.	17 384	0,55	16 761	0,55
Avskrivninger	2 404	0,08	2 260	0,07
Andre kostnader	4 690	0,15	4 028	0,13
Driftsresultat før tap	37 282	1,18	32 182	1,06
Tap på utlån	4 934	0,16	4 033	0,13
Verdifall på ikke-finansielle eiendeler (IFRS)	66	0,00	-14	0,00
Resultat før skatt	32 282	1,02	28 164	0,93
Skattekostnad	8 407	0,27	7 434	0,24
Resultat for perioden	23 875	0,75	20 730	0,68

BALANSE	30.09.2013		30.09.2012	
	Mill. kr.		Mill. kr.	% vekst
Forvaltningskapital	4 206 114		4 099 214	2,6
Brutto utlån til kunder	3 008 575		2 914 191	3,2
Tapsnedskrivninger av utlån (amortisert kost)	-24 114		-22 358	7,9
... herav gruppenedskrivninger	-7 894		-6 992	12,9
Innsk. fra og gjeld til kunder	1 904 826		1 770 257	7,6
Gjeld stiftet ved utsted. av verdipapirer	1 287 830		1 192 304	8,0

Resultatrapport for finansinstitusjoner, 1.-3. kvartal 2013

Resultat og balanse for hver bransje

KREDITTFORETAK

26 kredittforetak (uten Eksportfinans)

RESULTAT	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Renteinntekter m.v.	34 484	3,02	33 892	3,18
Rentekostnader m.v.	23 750	2,08	27 029	2,53
Netto rente	10 734	0,94	6 862	0,64
Utbytte, andre innt. av verdipap. m. var. avkast.	5	0,00	4	0,00
Provisjonsinntekter m.v.	209	0,02	161	0,02
Provisjonskostnader m.v.	388	0,03	186	0,02
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	-304	-0,03	-2 691	-0,25
Nto. gev./tap sikringsbokføring/valutakursdifferanser	-31	0,00	140	0,01
Andre driftsinntekter	7	0,00	8	0,00
Lønn og administrasjonskostnader	333	0,03	311	0,03
... herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser	151	0,01	132	0,01
Avskrivninger	17	0,00	16	0,00
Andre driftskostnader	4 207	0,37	1 827	0,17
Driftsresultat før tap	5 675	0,50	2 143	0,20
Tap på utlån	100	0,01	-16	0,00
Resultat før skatt	5 574	0,49	2 159	0,20
Skattekostnad	1 557	0,14	601	0,06
Resultat for perioden	4 017	0,35	1 558	0,15

BALANSE	30.09.2013	30.09.2013	
	Mill. kr.	Mill. kr.	% vekst
Forvaltningskapital	1 561 955	1 497 206	4,3
Brutto utlån til kunder	1 333 153	1 249 804	6,7
... herav vurdert til amortisert kost	1 124 598	1 057 455	6,3
... herav vurdert til virkelig verdi	208 555	192 349	8,4
Tapsnedskrivninger av utlån (amortisert kost)	-409	-296	38,3
... herav gruppenedskrivninger	-254	-218	16,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	184 302	205 359	-10,3
Gjeld v. utstedelse av verdipapirer	1 263 764	1 168 900	8,1

Resultatrapport for finansinstitusjoner, 1.-3. kvartal 2013
 Resultat og balanse for hver bransje

FINANSIERINGSSLESKAPER

23 finansieringsselskaper

RESULTAT	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Renteinntekter m.v.	5 182	7,39	4 936	7,64
Rentekostnader m.v.	1 494	2,13	1 707	2,64
Netto rente	3 688	5,26	3 230	5,00
Utbytte, andre innt. av verdipap. m. var. avkast.	1	0,00	23	0,04
Provisjonsinntekter m.v.	419	0,60	418	0,65
Provisjonskostnader m.v.	277	0,39	252	0,39
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	6	0,01	-1	0,00
Nto. gev./tap sikringsbokføring/valutakursdifferanser	-2	0,00	-1	0,00
Andre driftsinntekter	211	0,30	216	0,33
Lønn og administrasjonskostnader	1 502	2,14	1 405	2,18
... herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser	721	1,03	679	1,05
Avskrivninger	44	0,06	62	0,10
Andre driftskostnader	222	0,32	197	0,31
Driftsresultat før tap	2 278	3,25	1 968	3,05
Tap på utlån	325	0,46	403	0,62
Resultat før skatt	1 953	2,78	1 565	2,42
Skattekostnad	552	0,79	429	0,66
Resultat for perioden	1 401	2,00	1 136	1,76

BALANSE	30.09.2013		30.09.2012	
	Mill. kr.		Mill. kr.	% vekst
Forvaltningskapital	96 467		89 119	8,2
Brutto utlån til kunder	90 834		83 678	8,6
Tapsnedskrivninger av utlån	-1 228		-1 143	7,4
... herav gruppenedskrivninger	-255		-229	11,0
Gjeld til kredittinstitusjoner	76 192		72 129	5,6

Resultatrapport for finansinstitusjoner, 1.-3. kvartal 2013

Resultat og balanse for hver bransje

LIVSFORSIKRINGSSKAPER

12 livsselskaper

RESULTAT	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Premieinntekter	76 347	9,85	71 169	10,11
... herav overføringer av premieres. mv. fra andre	12 186	1,57	9 065	1,29
Netto inntekter fra finansielle eiendeler i kollektivporteføljen	32 353	4,18	35 997	5,11
... herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	17 131	2,21	17 832	2,53
... herav gevinster ved realisasjon	1 253	0,16	2 969	0,42
... herav verdiendringer	9 008	1,16	10 959	1,56
Erstatninger	-46 655	-6,02	-39 908	-5,67
... herav overføring av premiereserve mv. til andre	-12 484	-1,61	-7 141	-1,01
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-40 936	-5,28	-46 850	-6,66
... herav endring i kursreguleringsfond	-8 277	-1,07	-11 224	-1,59
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-3 647	-0,47	-5 070	-0,72
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-4 228	-0,55	-4 496	-0,64
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	2 865	0,37	2 187	0,31
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	1 538	0,20	1 666	0,24
Resultat før skatt	4 404	0,57	3 853	0,55
Endring i kursreguleringsfond	8 277	1,07	11 224	1,59
Verdijustert resultat før skatt	12 680	1,64	15 078	2,14
Totalresultat (inkl. andre resultatkomponenter) etter skatt	4 194	0,54	3 813	0,54

BALANSE	30.09.2013		30.09.2012	
	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	113 903	10,6	120 617	12,4
Finansielle eiendeler til amortisert kost	348 923	32,4	331 101	33,9
... herav investeringer som holdes til forfall	146 397	13,6	151 824	15,6
... herav utlån og fordringer	188 442	17,5	167 120	17,1
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	577 369	53,6	485 359	49,7
... herav aksjer og andeler	174 845	16,2	146 481	15,0
... herav obligasjoner og sertifikater	357 084	33,1	305 118	31,3
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 077 336	100,0	975 618	100,0
... herav eiendeler i selskapsporteføljen	94 382	8,8	96 294	9,9
... herav investeringer i kollektivporteføljen	859 180	79,8	777 680	79,7
... herav investeringer i investeringsvalgporteføljen	123 304	11,4	101 229	10,4
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	838 710	77,9	781 175	80,1
... herav kursreguleringsfond	23 580	2,2	18 182	1,9
... herav tilleggsavsetninger	25 256	2,3	25 116	2,6
Ansvarlig kapital	70 928	6,6	65 860	6,8

SKADEFORSIKRINGSSKAPER

43 skadeforsikringsselskaper (inkl. 15 brannkasser), uten Captives

Tall i mill. kroner og prosent av premieinntekter f.e.r.

RESULTAT OG NØKKELTALL	1.-3. kvartal 2013		1.-3. kvartal 2012	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter f.e.r.	24 733		23 281	
Allokert investeringsavkastning	706	2,9	636	2,7
Andre forsikringsrelaterte inntekter	193	0,8	176	0,8
Erstatningskostnader f.e.r.	17 689	71,5	16 973	72,9
Forsikringsrelaterte driftskostnader	4 080	16,5	3 891	16,7
Endring i sikkerhetsavsetninger mv.	765	3,1	462	2,0
Resultat av teknisk regnskap	2 927	11,8	2 613	11,2
Netto inntekter fra investeringer	2 720	11,0	3 378	14,5
Allokert investeringsavkastning	706	2,9	636	2,7
Andre inntekter	45	0,2	24	0,1
Andre kostnader	22	0,1	29	0,1
Resultat før skattekostnad	4 964	20,1	5 350	23,0

BALANSE OG NØKKELTALL	30.09.2013		30.09.2012	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Immaterielle eiendeler	2 240	2,0	1 915	1,8
Investeringer	92 287	80,9	81 557	78,0
Bygninger og andre faste eiendommer	520	0,5	505	0,5
Datterforetak tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet	14 101	12,4	12 486	11,9
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	23 289	20,4	24 315	23,3
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	53 916	47,2	43 851	41,9
Aksjer og andeler	10 570	9,3	8 585	8,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	42 099	36,9	34 085	32,6
Gjenforsikringsandel av brutto forpliktelser i skadeforsikring	5 118	4,5	4 816	4,6
Fordringer	10 744	9,4	12 115	11,6
Andre eiendeler	3 459	3,0	3 685	3,5
Sum eiendeler (Forvaltningskapital)	114 136	100,0	104 544	100,0
Ansvarlig kapital	23 511	20,6	21 547	20,6
Forsikringstekniske avsetninger	66 871	58,6	58 664	56,1

7 Tabeller for grupper og enkeltinstitusjoner

Bank

Tabell 7.1: Resultat for gruppen av de 6 største bankene

	1.-3.kv.13		1.-3.kv.12	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	34 559	1,41	31 606	1,34
Andre inntekter	16 745	0,68	14 825	0,63
herav verdiendr. finansielle instrumenter	4 302	0,18	3 406	0,14
Driftskostnader	23 826	0,97	22 476	0,95
herav lønn og personalkostnader	12 607	0,52	12 171	0,52
Resultat før tap	27 478	1,12	23 954	1,02
Tap på utlån	3 591	0,15	2 964	0,13
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	3	0,00	-63	0,00
Resultat før skatt	23 884	0,98	21 053	0,89
Skattekostnad	6 219	0,25	5 572	0,24
Resultat etter skatt	17 665	0,72	15 481	0,66
EK-avkastning	12,8		12,7	

Tabell 7.2: Balansestørrelser for gruppen av de 6 største bankene

	30.09.13		30.09.12		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	3 212,9		3 164,3		1,5
Brutto utlån til kunder	2 174,9		2 136,2		1,8
Tapsnedskrivninger på utlån	-17,5	-0,9	-16,2	-0,8	8,5
herav individ. tapsnedskr.	-13,2	-0,7	-12,5	-0,6	6,1
herav gruppenedskrivning	-4,3	-0,2	-3,7	-0,2	16,8
Brutto misligholdte utlån	34,7	1,6	28,5	1,3	21,5
Gjeld til kredittinstitusjoner	507,1		577,9		-12,3
Innskudd fra kunder	1 378,1		1 285,5		7,2
Gjeld ved utst. av verdipapirer	945,0		935,1		1,1
Egenkapital	183,6		162,7		12,9
Innskuddsdekning	63,4		60,2		
Markedsandel, forvaltningskapital (%)	66,6		67,1		
Egenkapital i % av forvaltningskapital	5,7		5,1		

Tabell 7.3: Resultat for gruppen av de mellomstore bankene

	1.-3.kv.13		1.-3.kv.12	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	9 448	1,88	8 363	1,78
Andre inntekter	3 501	0,70	3 194	0,68
herav verdiendr. finansielle instrumenter	142	0,03	456	0,10
Driftskostnader	6 322	1,26	6 037	1,29
herav lønn og personalkostnader	3 184	0,63	3 061	0,65
Resultat før tap	6 627	1,32	5 520	1,18
Tap på utlån	889	0,18	724	0,15
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	-2	0,00	35	0,01
Resultat før skatt	5 740	1,14	4 761	1,02
Skattekostnad	1 460	0,29	1 264	0,27
Resultat etter skatt	4 280	0,85	3 497	0,75
EK-avkastning	10,5		9,7	

Tabell 7.4: Balansestørrelser for gruppen av de mellomstore bankene

	30.09.13		30.09.12		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	687,6		647,1		6,3
Brutto utlån til kunder	582,4		542,4		7,4
Tapsnedskrivninger på utlån	-4,5	-1,1	-4,1	-1,1	8,8
herav individ. tapsnedskr.	-2,0	-0,5	-1,8	-0,5	9,1
herav gruppenedskrivning	-2,5	-0,6	-2,3	-0,6	8,6
Brutto misligholdte utlån	10,2	1,8	10,0	1,8	2,3
Gjeld til kredittinstitusjoner	58,5		70,7		-17,3
Innskudd fra kunder	315,7		287,9		9,6
Gjeld ved utst. av verdipapirer	297,1		213,7		39,1
Egenkapital	54,4		48,0		
Innskuddsdekning	54,2		53,1		
Markedsandel, forvaltningskapital (%)	14,3		13,7		
Egenkapitalandel	7,9		7,4		

Tabell 7.5: Resultat for gruppen av de mindre bankene

	1.-3.kv.13		1.-3.kv.12	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	4 843	2,16	4 459	2,13
Andre inntekter	1 679	0,75	1 402	0,67
herav kursgev. finansielle instrumenter	206	0,09	196	0,09
Driftskostnader	3 345	1,49	3 153	1,50
herav lønn og personalkostnader	1 593	0,71	1 529	0,73
Resultat før tap	3 177	1,42	2 708	1,29
Tap på utlån	455	0,20	344	0,16
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	65	0,03	13	0,01
Resultat før skatt	2 657	1,18	2 350	1,12
Skattekostnad	727	0,32	599	0,29
Periodens resultat	1 930	0,86	1 752	0,84
EK-avkastning	9,2		8,9	

Tabell 7.6: Balansestørrelser for gruppen av de mindre bankene

	30.09.13		30.09.12		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	305,6		287,8		6,2
Brutto utlån til kunder	251,2		235,6		6,6
Tapsnedskrivninger	-2,1	-0,8	-2,1	-0,9	0,7
herav individ. tapsnedskr.	-1,0	-0,4	-1,1	-0,5	-6,1
herav gruppenedskrivning	-1,1	-0,4	-1,0	-0,4	8,3
Brutto misligholdte utlån	4,7	1,9	5,5	2,3	-14,2
Gjeld til kredittinstitusjoner	6,1		9,9		-38,5
Innskudd fra kunder	211,0		196,8		7,2
Gjeld ved utst. av verdipapirer	45,7		43,6		5,0
Egenkapital	28,1		26,1		
Innskuddsdekning	84,0		83,5		
Markedsandel, forvaltningskapital (%)	6,3		6,1		
Egenkapitalandel	9,2		9,1		

Tabell 7.7: Hovedstørrelser for gruppen av utenlandske bankers filialer

	1.-3.kv.13		1.-3.kv.12	
	Mill.kr	% GFK	Mill.kr	% GFK
Netto renteinntekter	6 902	1,48	6 281	1,38
Andre inntekter	2 839	0,61	3 194	0,70
herav verdiendr. finansielle instrumenter	668	0,14	1 312	0,29
Driftskostnader	4 411	0,95	4 634	1,02
herav lønn og admin.kost.	3 242	0,69	3 386	0,74
Resultat før tap	5 330	1,14	4 841	1,06
Tap på utlån	441	0,09	563	0,12
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	0	0,00	2	0,00
Resultat før skatt	4 889	1,05	4 280	0,94

	30.09.13		30.09.12	
	Mrd.kr		Mrd.kr	Vekst
Forvaltningskapital	618,9		615,8	0,5
Brutto utlån til kunder	390,9		370,2	5,6
... inkl. OMF-foretak	447,3		419,8	6,6
Innskudd fra kunder	227,7		202,4	12,5
Markedsandel, br.utlån kunder (%)	12,1		11,8	
Markedsandel, forvaltningskapital (%)	12,8		13,1	

Tabell 7.8: Soliditet

	Morbank		Bankkonsern	
	30.09.2013	30.09.2012	30.09.2013	30.09.2012
Banker				
ren kjernekapitaldekning	12,2	11,2	11,1	10,1
kjernekapitaldekning	13,3	12,4	12,1	11,1
kapitaldekning	14,9	13,9	13,4	12,3
Store banker				
ren kjernekapitaldekning	11,6	10,5	10,4	9,2
kjernekapitaldekning	12,6	11,6	11,2	10,2
kapitaldekning	14,4	13,2	12,8	11,5
Mellomstore banker				
ren kjernekapitaldekning	13,1	12,4	12,0	11,4
kjernekapitaldekning	14,5	13,7	13,2	12,4
kapitaldekning	15,6	14,8	14,0	13,3
Mindre banker				
ren kjernekapitaldekning	15,2	15,4	15,2	14,9
kjernekapitaldekning	17,0	16,9	17,0	16,5
kapitaldekning	17,4	17,4	17,4	17,0

